

บทความวิจัย

เรื่อง อิทธิพลราชวงศ์หมิงของจีนที่มีต่อราชวงศ์โชซอนของเกาหลี

โดย

นายรังสิมันต์ จันทร์แก้ว

รหัสนักศึกษา 05520502

เสนอ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรพร ภู่งศ์พันธุ์

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450460 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2555

ชื่อเรื่อง อิทธิพลราชวงศ์หมิงของจีนที่มีต่อราชวงศ์โชซอนของเกาหลี

ชื่อผู้วิจัย นายรังสิมันต์ จันทร์แก้ว รหัสนักศึกษา 05520502

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราพร ภู่งศ์พันธุ์

ปีการศึกษา 2555

คำสำคัญ ราชวงศ์โชซอน ราชวงศ์หมิง

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “ อิทธิพลราชวงศ์หมิงของจีนที่มีต่อราชวงศ์โชซอนของเกาหลี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างราชวงศ์หมิงของจีนและราชวงศ์โชซอนของเกาหลี และ ศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมจีนในสมัยราชวงศ์หมิงที่มีต่อวัฒนธรรมเกาหลีในสมัยราชวงศ์โชซอน

การศึกษาพบว่าราชวงศ์โชซอนของเกาหลีได้รับอิทธิพลทั้งเชิงจื้อจากจีน จนราชวงศ์โชซอนของเกาหลีกลายเป็นแบบจำลองของราชวงศ์หมิงของจีน อิทธิพลราชวงศ์หมิงที่มีต่อราชวงศ์โชซอนมีทั้งด้านการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านศิลปวิทยาการ

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เกาหลี ตั้งอยู่บนคาบสมุทรเกาหลีทางทิศตะวันออกเฉียงของทวีปเอเชีย เป็นดินแดนที่มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ยาวนาน เริ่มตั้งแต่เป็นดินแดนของผู้คนหลายเผ่าพันธุ์ จนกระทั่งรวมตัวเป็นอาณาจักรเล็กหลายอาณาจักร เกาหลีอยู่บริเวณยุทธศาสตร์สำคัญทางเหนือติดกับจีน ทางตะวันออกเฉียงเหนือติดกับโซเวียต เป็นเส้นทางผ่านของกองทัพจีนหรือโซเวียตเข้าไปรุกรานญี่ปุ่น และเป็นสะพานเชื่อมญี่ปุ่นเข้ากับแผ่นดินใหญ่ ดังนั้นตลอดประวัติศาสตร์อันยาวนานของเกาหลีจึงปรากฏว่าเกาหลีสกเป็นเมืองขึ้นของจีนในสมัยโชซอนโบราณเมื่อ 109 ปีก่อนคริสตกาล จนถึงสมัยโกกูรยอ ค.ศ. 313 เป็นเวลา 422 ปีจึงแยกตัวเป็นเอก

ราชแต่ก็มีการเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกันอยู่ตลอด หลังจากนั้นได้เป็นเมืองขึ้นของจีนอีกครั้งในสมัยราชวงศ์โครยอ ค.ศ. 1279 จนถึงปลายสมัยราชวงศ์โชซอน ค.ศ. 1910 เป็นเวลา 631 ปี และเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่น ในช่วง ค.ศ. 1910 – 1945 เป็นเวลา 35 ปี แต่ด้วยเหตุที่มีพรมแดนติดกับจีนและเป็นเมืองขึ้นของจีนอยู่ยาวนาน ทำให้เกาหลีรับอารยธรรมจีนเป็นแบบฉบับนับแต่อาณาจักรแรกจวบจนราชวงศ์สุดท้าย

เมื่อพิจารณาการรับอิทธิพลจากจีนสู่เกาหลีในแต่ละสมัยแล้ว สมัยราชวงศ์โชซอนได้รับอิทธิพลจากราชวงศ์หมิงเป็นอย่างมาก ทั้ง ด้านการปกครอง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมต่าง ๆ ทำให้ประชาชนมีวิถีและการศึกษาที่ดีขึ้นจากเดิมที่ความเจริญมีแคในเมืองหลวง เศรษฐกิจที่เคยล้าหลังก็รุ่งเรืองขึ้น การใช้ชีวิตในสังคม ประเพณี ธรรมเนียมปฏิบัติต่าง ๆ เปลี่ยนไปตามธรรมเนียมของลัทธิขงจื้อ ความเจริญของวัฒนธรรมราชวงศ์หมิงที่ถ่ายทอดมายังราชวงศ์โชซอนมั่นคงจนอิทธิพลจากญี่ปุ่นเข้ามาในศตวรรษที่ 19

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างราชวงศ์หมิงของจีนและราชวงศ์โชซอนของเกาหลี
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมจีนในสมัยราชวงศ์หมิงที่มีต่อวัฒนธรรมเกาหลีในสมัย

ราชวงศ์โชซอน

ขอบเขตของการศึกษา

กำหนดเนื้อหาของการศึกษาในสมัยราชวงศ์โชซอนของเกาหลีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1392 - ค.ศ. 1897 ที่มี ความสัมพันธ์กับราชวงศ์หมิงของจีน

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีทางประวัติศาสตร์โดยนำเอกสารชั้นรองคือ เอกสาร วารสาร สิ่งตีพิมพ์ ตลอดจนสิ่งตีพิมพ์ออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์เกาหลีสมัยราชวงศ์โชซอน และประวัติศาสตร์จีนสมัยราชวงศ์หมิง มาศึกษาและพรรณนาเชิงวิเคราะห์ แล้วเรียบเรียงผลการศึกษาในรูปแบบของบทความวิจัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพ็ชรี สุมิตร (2516) หนังสือเรื่อง “ประวัติอารยธรรมจีน” กล่าวว่า ราชวงศ์หมิงปกครองประเทศจีนสืบต่อจากมองโกล ในระยะนี้ความเจริญของจีนโดดเด่นในด้านการปกครอง ศิลปวิทยา และการขยายอำนาจของจีนเป็นส่วนใหญ่ จักรพรรดิพยายามลบล้างอิทธิพลของพวกมองโกลที่นับถือลัทธิลัทธิลามะ มีการสนับสนุนการติดต่อกับประเทศต่าง ๆ รื้อฟื้นการสอบเข้ารับราชการตามแบบขงจื้อและการตั้งยศถาบรรดาศักดิ์ ตลอดจนมีพิธีการบูชาขงจื้อ และเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาดำรงขงจื้อเป็นอย่างมาก มีการเรียกร่องบรรณาการจากประเทศภายใต้การปกครองต่าง ๆ โดยเฉพาะเกาหลีที่มีดินแดนติดกับจีน เป็นสมัยที่มีศิลปะวิทยาการเจริญก้าวหน้า เช่น การเขียนภาพ เครื่องลายคราม ซึ่งมีอิทธิพลไปยังเกาหลี ญี่ปุ่น และประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย

สถานเอกอัครราชทูตเกาหลีประจำประเทศไทย (2517) หนังสือเรื่อง “ ความรู้เรื่องเมืองเกาหลี” กล่าวถึงราชวงศ์โชซอนว่า ก่อตั้งขึ้นโดยพระเจ้าแทโจ พระองค์ย้ายเมืองหลวงมาอยู่ที่กรุงฮันยางหรือโซลในปัจจุบัน และได้วางนโยบายการปกครองแบบจีนเพื่อยกระดับการครองชีพประชาชนให้ดีขึ้น และ ส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับราชวงศ์หมิง นโยบายการปกครองและส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับจีนนี้ กษัตริย์องค์ต่อ ๆ มา ก็ได้ทรงปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ประเทศจึง มีความมั่นคงขึ้น สมัยนี้ข้าราชการทุกคนจะต้องผ่านการสอบตามหลักสูตรของชาติเกี่ยวกับวิชาการแขนงต่าง ๆ ประชาชนถือเอาคำสอนของขงจื้อจากจีนเป็นหลักแทนพุทธศาสนาในการครองชีพ ด้านศิลปะวิทยาการมีการพัฒนางานทางด้านวิทยาศาสตร์ ปรัชญา ดนตรี และเทคโนโลยี มีการพัฒนาอักษรเกาหลีตามสำเนียงที่เรียกว่าฮันกิลขึ้น บทกวีต่าง ๆ มักประพันธ์ตามอุดมการณ์ขงจื้อเกี่ยวกับความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ การกตัญญูต่อบิดามารดา ความซื่อสัตย์ระหว่างมิตรและความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ ใช้รูปแบบการเขียนนวนิยายสั้นๆตามแบบธรรมเนียมของจีน ภาพเขียนจะมีการแทรกศีลธรรมตามแบบจีนเข้าไปด้วย

ภูวคณ ทรงแสริฐ (2521) หนังสือเรื่อง “ประวัติศาสตร์เกาหลีสมัยใหม่” กล่าวถึงราชวงศ์โชซอนว่า ราชวงศ์โชซอน ก่อตั้งขึ้นโดยนายพลย็องเกซึ่งเข้าสวามีภักดีต่อราชวงศ์หมิงของจีน มีการจัดโครงสร้างทางการเมืองและรูปแบบการปกครองตามแบบอย่างจีนอย่างมีระบบ ส่งผลให้ประเทศมีความมั่นคงต่อมา เป็นเวลายาวนานกว่าห้าศตวรรษ มีการแบ่ง ชนชั้นทางสังคมขึ้นมาอย่างเคร่งครัดโดยมีเชื้อพระวงศ์อยู่ชั้นสูงสุด ถัดลงมาคือชนชั้นสูงหรือยงบัน ชนชั้นกลางหรือซุงอิน สามัญชนทั่วไปหรือซังมิน และชนอนมิน เกาหลีในสมัยนี้เป็นรูปแบบจำลองของราชวงศ์หมิงมากกว่ายุคใดที่เกาหลียอมรับอิทธิพลของต่างชาติเข้ามา

เพราะในสมัยนี้เกาหลีเปิดรับอิทธิพลของลัทธิขงจื้อให้เข้ามามีบทบาทในทุกด้านของประเทศและวิถีชีวิตของประชาชนทั้งหมดยิ่งกว่าคนจีนเจ้าของลัทธิ ตลอดจนรูปแบบของวัฒนธรรมการเมืองและเศรษฐกิจก็พัฒนาขึ้นภายใต้กรอบขงจื้อ จนถูกขนานนามว่าเป็นราชวงศ์ขงจื้อ

ไพบูลย์ ปิตะเสน (2545) หนังสือเรื่อง “ประวัติศาสตร์เกาหลีจากยุคเผ่าพันธุ์ถึงราชวงศ์สุดท้าย” กล่าวถึงราชวงศ์โชซอนว่า ก่อตั้งขึ้นโดยกษัตริย์แทโจ ในสมัยนี้ กษัตริย์มีการเจริญสัมพันธไมตรีกับราชวงศ์หมิงของจีน มีการปฏิรูประบบบริหารประเทศและจัดระเบียบหน่วยงานใหม่ โดย แบ่งการปกครองเป็นกระทรวงตามแบบการปกครองของจีน และจัดทำกฎหมายของประเทศขึ้น โดยศึกษาจากกฎหมายของราชวงศ์หมิง มีการสร้างพระราชวังแห่งใหม่และศาลบรรพชนในลัทธิขงจื้อ อุปถัมภ์ลัทธิขงจื้ออย่างเป็นทางการ ทำให้แนวคิดขงจื้อแพร่หลายไปยังราชสำนักและชีวิตประจำวันของประชาชนแทนที่พุทธศาสนา พิธีกรรมในชีวิตประจำวันจึงเปลี่ยนไป สังคมเกิดการแบ่งชนชั้นเป็น 4 ชนชั้น คือ ชนชั้นยวบัน ชนชั้นชุงอิน ชนชั้นชังมิน และชนชั้นซอนมิน ชนชั้นสูงและชนชั้นกลางให้ความสำคัญกับการศึกษา ภาษาจีนและวรรณกรรมขงจื้อมาก เด็ก ๆ จะเข้าเรียนในโรงเรียนประถมของแต่ละหมู่บ้าน โดยการเรียนรู้จะเน้นพื้นฐานภาษาจีน วรรณกรรมจีน และหลักธรรมของลัทธิขงจื้อ เกิดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดำรงขงจื้อขึ้นมากมายเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ด้านการค้าขายระหว่างโชซอนกับจีนมีข้อจำกัดอยู่เนื่องจากเกาหลีเป็นเมืองขึ้นของจีน ราชสำนักโชซอนต้องส่งเครื่องบรรณาการให้แก่ราชสำนักหมิง ผลผลิตทางการเกษตรและหัตถกรรมจึงมีไม่เพียงพอต่อการค้าขายระหว่างประเทศ

ดำรงฐานดี (2546) หนังสือเรื่อง “สังคมและวัฒนธรรมเกาหลี เรื่องการเมืองเกาหลี” กล่าวถึงราชวงศ์โชซอนว่า ราชวงศ์โชซอนได้เข้าสวามิภักดิ์ต่อราชวงศ์หมิงและยอมรับอิทธิพลของจีน การบริหารงานภายในประเทศนั้นยึดมั่นในรูปแบบการปกครองและการพัฒนาประเทศตามแบบฉบับของจีนอย่างเคร่งครัด มีการกำหนดการสอบคัดเลือกเข้ารับราชการตามแบบของจีน มี การแบ่งชนชั้นในสังคม การประกอบอาชีพจึงแตกต่างกันไปตามฐานะทางสังคม การเปิดรับอิทธิพลของลัทธิขงจื้อแทนที่พุทธศาสนาทำให้ลัทธิขงจื้อมีบทบาทด้านการบริหารประเทศและวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมากและกลายมาเป็นแนวปฏิบัติในชีวิตประจำวันของคนเกาหลีมาจนถึงปัจจุบัน มีการตั้งสถาบันวิจัยในราชูปถัมภ์เพื่อศึกษาคัมภีร์ขงจื้อและจัดการศึกษาให้เป็นระบบ โดยมีโรงเรียนประถมและมัธยมในทุกหมู่บ้าน ซึ่งจะสอนภาษาจีนและวรรณคดีจีนที่เกี่ยวข้องกับหลักคำสอนของขงจื้อ คำสอนขงจื้อต่อต้านการค้ากำไรและการเก็บภาษีของรัฐทำให้ไม่มีการส่งเสริมการค้าขายในเชิงพาณิชย์ การค้าขายกับจีนกระทำในวงจำกัดในรูปของการส่งเป็นเครื่องบรรณาการมากกว่า

เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ (2547) หนังสือเรื่อง “การเมืองเกาหลีใต้” กล่าวถึงราชวงศ์โชซอนว่า ตั้งขึ้นโดยผู้บัญชาการทหาร ยี ซง เจ ราชวงศ์สุดท้ายนี้บางทีก็เรียกว่าราชวงศ์ยี่ ราชวงศ์ยี่ได้รับการสนับสนุนจากราชบัณฑิตรุ่นใหม่ให้จัดตั้งเป็นราชวงศ์ใหม่ขึ้น หากไม่ได้พวกทหารราชวงศ์ยี่ก็จะไม่ได้อำนาจ และหากไม่ได้ราชบัณฑิตช่วย การปกครองของราชวงศ์ยี่ก็จะขาดความชอบธรรม ราชวงศ์นี้สนับสนุนลัทธิขงจื้อของจีนแทนที่พุทธศาสนา ทำให้แนวความคิดของลัทธิขงจื้อฝังแน่นอยู่ในความเชื่อของคนเกาหลีมาก ลัทธิขงจื้อนั้นเน้นคำสอนในเรื่องเน้นความกตัญญู ความสัมพันธ์ทั้งห้าแบบของมนุษย์ จึงทำให้สังคมเกิดเป็นชนชั้นขึ้น และกล่าวถึงหลักคำสอนต่างๆของลัทธิขงจื้อที่เข้ามาในสังคมโชซอน

พิระพงศ์ ลุขแก้ว (2549) หนังสือเรื่อง “เกาหลี เรื่องเล่าผ่านกาลเวลา” กล่าวถึงราชวงศ์โชซอนว่า ราชวงศ์โชซอนมีอายุยาวนานถึง 518 ปี เกือบตลอดสมัยราชวงศ์โชซอน เกาหลีตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของจีน วัฒนธรรมจีนแพร่เข้าไปในเกาหลีอย่างกว้างขวาง จนเกาหลีกลายเป็นแบบจำลองของจีนสมัยราชวงศ์หมิง ชาวเกาหลีในสมัยนี้ค่อนข้างจะเคร่งครัดต่อลัทธิขงจื้อมากกว่าคนจีนเจ้าของลัทธิจะพึงปฏิบัติเสียอีก ทางด้านการปกครองได้จัดตั้งรัฐบาลซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยงานต่างๆ หน่วยงานที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือสำนักงานที่ปรึกษาพระมหากษัตริย์ ซึ่งจะประชุมกันวันละ 3 ครั้งเพื่อตีความสาระสำคัญของลัทธิขงจื้อถวายต่อพระมหากษัตริย์ ในสมัยนี้ระบบการสอบไล่ได้พัฒนาไปมากตามแบบของจีน ทำให้มีการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นจากเดิมที่เคยศึกษาในวัด ส่วนใหญ่จะสอนภาษาจีน ด้านงานวิชาการและศิลปกรรมที่สำคัญส่วนใหญ่เขียนเป็นภาษาจีนโดยใช้เทคนิควิธีการเขียนตามแบบจีน ทำให้ไม่สามารถแยกออกจากวัฒนธรรมจีนได้เลย ระบบสอบไล่ตามความรู้ความสามารถและความชำนาญเฉพาะด้านนั้นได้ก่อให้เกิด “ระบบการบริหารงานโดยราชการ” ซึ่งได้ดำเนินต่อมาเป็นเวลานานกว่า 5 ศตวรรษ นับเป็นระบบที่มีความยืดหยุ่นมากที่สุดในประวัติศาสตร์โลก

วิระชัย โขคมุกดา (2555) หนังสือเรื่อง “ประวัติศาสตร์เกาหลี แผ่นดินแห่งความแตกแยกจากอดีตจนถึงปัจจุบัน” กล่าวถึงราชวงศ์โชซอนว่า สนับสนุนลัทธิขงจื้อจากจีนให้เป็นที่ยอมรับนับถือเหนือพระพุทธศาสนาซึ่งแต่เดิมชาวเกาหลีนับถือกันมาช้านาน การส่งเสริมปรัชญาขงจื้อให้ซึมซาบไปในสังคมเกาหลี ทำให้ลักษณะทางสังคมของโชซอนนั้นมีการแบ่งชนชั้นอย่างชัดเจนเป็น 4 ชั้น คือ ชนชั้นยว บงบัน ได้แก่ ขุนนาง ปราชญ์ลัทธิขงจื้อ ชนชั้น ชุงอินหรือชนชั้นกลาง ได้แก่ คนงานในราชสำนัก ชนชั้นซังมินหรือสามัญชนทั่วไป ได้แก่ ชาวบ้าน เกษตรกร และชนชั้นซอนมินหรือทาส

ผลการวิจัย

สังเขปประวัติศาสตร์ของราชวงศ์หมิง (ค.ศ. 1368 – 1644)

ราชวงศ์หมิงปกครองประเทศจีนสืบต่อจากราชวงศ์มองโกลหรือราชวงศ์หยวน ก่อตั้งโดย จิวหงวนเซียง โดยการก่อกบฏต่อต้านการปกครองของพวกมองโกลที่ออกกฎหมายกีดกันสิทธิของชาวจีน และขับไล่พวกมองโกลออกไปได้สำเร็จ จึงก่อตั้งราชวงศ์หมิงขึ้นมาใหม่และปกครองจีนในปี ค.ศ. 1368 ทำให้ชาวจีนแท้ ๆ ได้เข้ามาฟื้นฟูและปกครองประเทศด้วยตัวเองอีกครั้ง จากนั้นได้ตั้งเมืองหลวงขึ้นที่กรุงนานกิง แล้วจักรพรรดิองค์ต่อ ๆ มาได้ย้ายเมืองหลวงมาที่ปักกิ่งแล้วบูรณะปักกิ่งให้เป็นเมือง ในสมัยนี้นอกจากจะพยายามลบล้างอิทธิพลของพวกมองโกลแล้ว ยังมีการฟื้นฟูลัทธิขงจื้อขึ้นมาอีกด้วย และยังรื้อฟื้นการสอบเข้ารับราชการแบบขงจื้อ การตั้งยศบรรดาศักดิ์ ตลอดจนมีพิธีการบูชาขงจื้อและเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาดำรงจื้อเป็นอย่างมาก การบริหารประเทศนั้นได้ดำเนินนโยบายการแบ่งอำนาจออกเป็นด้านพลเรือนและด้านทหาร มีการบริหารท้องถิ่นแบ่งออกเป็นมณฑล ส่วนนโยบายต่างประเทศของจีนในสมัยนี้ถือเอาระบบการส่งบรรณาการเป็นการจัดระเบียบการติดต่อกับต่างประเทศให้เป็นแบบแผน ลัทธิขงจื้อมีหลักการว่าจีนเป็นชาติที่มีอารยธรรมสูงกว่าชาติอื่น ๆ ดังนั้นเพื่อให้ความสัมพันธ์ดำเนินไปด้วยดี ประเทศอื่น ๆ จึงต้องส่งบรรณาการมาให้จีนซึ่งจีนก็ตอบแทนบรรณาการนั้นอย่างคุ้มค่า ด้านศิลปวิทยาการนั้นก็มีความเจริญขึ้น มีการพัฒนางานประพันธ์ตามแนวคิดใหม่ ๆ โดยการใช้แนวคิดขงจื้อมาตีความและวิจารณ์รัฐบาลให้การสนับสนุนจิตรกรรมทำให้มีการพัฒนาไปมาก และมีการฟื้นฟูศิลปประเภทเครื่องลายครามด้วย¹

ราชวงศ์หมิงมีจักรพรรดิปกครองประเทศจีนสืบต่อมาเป็นเวลา 276 ปี มีจักรพรรดิทั้งสิ้น 16 องค์ มีความเจริญรุ่งเรืองมาก นับว่านำหน้าโลกในสมัยนั้น ราชวงศ์หมิงจึงได้รับการยกย่องว่าเป็นยุคที่ยิ่งใหญ่ยุคหนึ่งในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ มีรัฐบาลปกครองประเทศด้วยความมีระเบียบ พลเมืองประมาณ 100 ล้านคนได้ดำรงชีวิตกันมาเป็นเวลาถึง 276 ปีโดยสันติ²

¹ เพ็ชรี สุมิตร, ประวัติวัฒนธรรมจีน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์, 2516), 152-163.

² ทวีป วรดิถก, ประวัติศาสตร์จีน (กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2538), 424-425.

ลัทธิขงจื๊อ

ลัทธิขงจื๊อก่อตั้งขึ้นโดยขงจื๊อ ขงจื๊อเกิดเมื่อประมาณ 551 ปีก่อนคริสตศักราชในตระกูลขง เป็นตระกูลทหารยากจนในแคว้นลู่ ประเทศจีน บิดาเป็นทหารชื่อจู่เหลียงโฮ มารดาชื่อจินใจ พอบขงจื๊ออายุได้ 3 ขวบ บิดาได้เสียชีวิตลง มารดาที่มีอายุเพียง 20 ปีก็ได้ต่อสู้ความยากจนเลี้ยงดูขงจื๊อให้เติบโตด้วยความเหนียวแน่น ขงจื๊อมีนิสัยใฝ่การศึกษามาก แต่กว่าจะได้เริ่มเรียนวิชาความรู้อย่างจริงจังก็เมื่ออายุ 15 ปี เขาเรียนหนังสืออยู่ 3 ปี เมื่ออายุ 18 ปีก็ได้เข้าทำงานเฝ้าสัตว์เลี้ยงของหลวง เนื่องจากขงจื๊อเป็นคนฉลาด ขยันขันแข็ง ซื่อตรงต่อหน้าที่การงาน เข้ากับผู้ใหญ่ได้ทุกชั้น จึงได้รับความเมตตาจากผู้ใหญ่ทำให้ขงจื๊อได้เข้ารับราชการในที่สุด ตั้งแต่ขงจื๊อได้เข้ารับราชการก็มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานจนได้รับความไว้วางใจจากเจ้าแคว้นลู่แต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการธนาการข้าว ระหว่างรับราชการอยู่ปรากฏว่าเป็นคนรอบรู้ในจารีตประเพณีดีกว่าผู้ใด ผู้ใดจะประกอบพิธีอันใดขงจื๊อเป็นผู้ทำให้ทั้งหมด จึงกลายเป็นอาจารย์ของคนทั้งหลายโดยปริยาย ชีวิตราชการทำให้ขงจื๊อได้เห็นความเหลวแหลก ความไม่ยุติธรรมของข้าราชการ ข้อนี้เป็นแรงดันให้ขงจื๊อคิดแก้ไขความเหลวแหลกทั้งหลายในแผ่นดิน ในขณะที่ขงจื๊อมีความตั้งใจจะแก้ไขความประพฤติของข้าราชการ และใครจะสั่งสอนคนให้เป็นพลเมืองดีเพื่อช่วยเหลือบ้านเมือง พอดีเกิดความผันผวนขึ้นในบ้านเมืองเจ้าผู้ครองนครลู่ต้องหลบภัยการเมืองออกจากแคว้นนั้นไป ขงจื๊อได้หลบภัยตามไปด้วย และมีข้าราชการที่ซื่อสัตย์จำนวนหนึ่งขอเป็นศิษย์ติดตาม เพราะเลื่อมใสอยากจะทำราชการอยู่ใกล้กับขงจื๊อ

เมื่ออายุ 69 ปี ขงจื๊อได้รวบรวมคำสอนของตนขึ้นเป็นตำรา มีวิชาปรัชญา วิชาเทพยต์กลอน วิชายิงธนู ประวัติศาสตร์ และวิชาดนตรี ด้วยวิชาเหล่านี้เป็นวิชาที่ขงจื๊อเคยสอนมาทั้งหมด ขงจื๊อไม่ส่งเสริมการกระทำใดๆ ที่ฟุ่มเฟือย ศิษย์ที่ขงจื๊อพอใจมากที่สุดคือศิษย์ที่มีวิชาหนังสือดีและยิงธนูดี ขงจื๊อถึงแก่กรรม เมื่ออายุ 73 ปี ในปี 479 ก่อนคริสตศักราช หลังจากที่ขงจื๊อล่วงลับไปแล้ว บรรดาผู้เลื่อมใสได้พากันรวบรวมคำสอนและหนังสือที่ขงจื๊อแต่งไว้เป็นหลักวิชาทางรัฐศาสตร์และศาสนา กลายเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์และมีค่าสูง นอกจากนี้เหล่าลูกศิษย์ของขงจื๊อได้ช่วยกันเผยแพร่หลักจริยธรรมของขงจื๊อเป็นการใหญ่ พร้อมทั้งเผยแพร่คุณงามความดีของขงจื๊อด้วย จนในที่สุดต่อมาขงจื๊อก็ได้รับ ยกย่องว่าเป็นศาสดาองค์หนึ่ง และคำสอนของขงจื๊อก็เลื่อนฐานะเป็นศาสนาขึ้นมา³

³ กัทรพร สิริกาญจนและคณะ, *ความรู้พื้นฐานทางศาสนา* (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), 126.

หลักคำสอนที่สำคัญของลัทธิขงจื้อ⁴

หลักจริยธรรมของปัจเจกบุคคล

หลักจริยธรรมของปัจเจกบุคคล ได้แก่ หลักจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่มนุษย์แต่ละบุคคลควรปฏิบัติในฐานะที่เป็นมนุษย์ที่ดีเพราะจะทำให้เป็นบุคคลผู้มีจริยธรรมและคุณธรรมต่างๆ ที่ขงจื้อเรียกว่า ผู้ดี ซึ่งไม่ได้หมายถึงบุคคลที่มีฐานะสูงส่ง แต่หมายถึงบุคคลที่เป็นคนดีนั่นเอง จริยธรรมที่จะทำให้บุคคลเป็นผู้ดีหรือคนดีนั้นมี 5 ประการ คือ ความชอบธรรม (อี้), มนุษยธรรม (เหยิน), ความรู้สึกลึกซึ้ง (จง), ความเห็นแก่ผู้อื่น (สฺวี่), บัญญัติแห่งสวรรค์ (หมิง)

หลักจริยธรรมทางสังคม

ขงจื้อมองสังคมในฐานะเป็นหน่วยรวมที่ประกอบด้วยหน่วยย่อยคือคนแต่ละคนรวมกันจะเท่ากับสังคม ถ้าคนแต่ละคนในสังคมเป็นคนดี สังคมก็จะดีไปด้วย การกระทำของสมาชิกแต่ละคนในสังคมย่อมมีผลต่อสังคมโดยรวม และเนื่องจากบุคคลแต่ละคนในสังคมย่อมจะต้องมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นในลักษณะต่างๆ กันด้วย ขงจื้อจึงได้จัดความสัมพันธ์ของมนุษย์ไว้ และนำหลักจริยธรรมสำหรับการปฏิบัติให้สอดคล้องเหมาะสมกับความสัมพันธ์นั้นๆ ซึ่งบุคคลผู้ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมเหล่านั้นได้ชื่อว่าเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เรียกว่า ความสัมพันธ์ทั้ง 5 ดังนี้

- 1) ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับบุตรธิดา ต้องประกอบด้วยความเมตตาและความกตัญญูทดแทน โดยพ่อแม่พึงมีเมตตาต่อบุตรธิดา ส่วนบุตรธิดาก็ต้องมีความกตัญญูทดแทนที่ต่อบิดามารดา
- 2) ความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้องหรือผู้น้อยและผู้ใหญ่ ต้องประกอบด้วยความสามัคคีและความเคารพ โดยญาติพี่น้องควรรักใคร่สามัคคีปรองดองกัน ผู้มีอาวุโสน้อยกว่าควรให้ความเคารพยำเกรงต่อผู้มีอาวุโสมากกว่า ส่วนผู้มีอาวุโสมากกว่าก็ควรให้เกิดิตรีแก่ผู้มีอาวุโสน้อยกว่า
- 3) ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา สามีต้องประกอบด้วยความรัก ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน โดยสามีและภรรยาพึงมีความรักและความซื่อตรงต่อกัน พร้อมทั้งปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสามีหรือภรรยาอย่างถูกต้อง
- 4) ความสัมพันธ์ระหว่างมิตรสหาย ต้องประกอบด้วยความจริงใจ โดยมิตรสหายควรมีความรักและความปรารถนาดีอย่างจริงใจต่อเพื่อน ต่างฝ่ายต้องทำตัวให้เป็นที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจของอีกฝ่ายสามีและภรรยาพึงมีความรักและความซื่อตรงต่อกัน พร้อมทั้งปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสามีหรือภรรยาอย่างถูกต้อง

⁴ เรื่องเดียวกัน, 129-132.

5) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้ปกครอง ต้องประกอบด้วยความเมตตา ความสุจริต และความจงรักภักดี โดยผู้ปกครองควรปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้ปกครองด้วยความเมตตาและความซื่อสัตย์สุจริต ส่วนผู้อยู่ใต้ปกครองก็ควรมีความจงรักภักดีต่อผู้ปกครอง

คำสอนเรื่องการปกครอง

ขงจื้อสนับสนุนการปกครองด้วยจริยธรรมและคุณธรรม รวมทั้งการทำตามผู้นำโดยห้ามการปฏิวัติล้มล้าง โดยได้แสดงหลักสำคัญของการปกครองไว้ 3 ประการ คือ

- 1) การมีอาหารอย่างอุดมสมบูรณ์
- 2) การมีกองทัพที่เข้มแข็งและมีอาวุธอย่างเพียงพอ
- 3) การที่ประชาชนมีความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในรัฐบาล

ตามทัศนะของขงจื้อ การปกครองที่นำหลักการทั้ง 3 ประการนี้มาใช้ให้สมบูรณ์ได้จึงนับเป็นการปกครองที่ดี และหลักการที่สำคัญที่สุดใน 3 หลักการนั้น ก็คือ การที่ประชาชนมีความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในรัฐบาลหรือผู้ปกครอง เพราะรัฐบาลจะไม่สามารถอยู่ได้ถ้าไม่ได้รับความไว้วางใจของประชาชน ผู้ปกครองควรได้รับการคัดเลือกจากคุณสมบัติทางด้านคุณธรรมและความสามารถไม่ใช่คัดเลือกจากความสัมพันธ์ทางสายเลือด โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การกินดีอยู่ดีของประชาชน การที่จะมาเป็นผู้ปกครองบ้านไต้หวันขึ้นอยู่กับคุณธรรมและความสามารถที่จะทำให้ผู้อยู่ใต้ปกครองมีความสุข ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเป็นผู้สืบทอดสายเลือดและอำนาจของ บรรพบุรุษอย่างที่ เป็นอยู่ในรัฐต่างๆ ในสมัยนั้น ขงจื้อเชื่อว่า ผู้ที่จะเป็นผู้ปกครองที่ดีนั้นจะต้องได้รับการศึกษาทางด้านคุณธรรมและการฝึกฝนความสามารถในด้านต่างๆ นอกจากนั้น ขงจื้อยังไม่เห็นด้วยกับการใช้การลงโทษที่รุนแรงสำหรับการปกครองเพราะการปกครองด้วยอาญาทำได้แค่ทำให้คนกลัว ไม่อาจทำให้เลื่อมใสได้ขงจื้อจึงสนับสนุนให้ใช้คุณธรรมและกฎหมายรวมทั้ง จริตประเพณีในการปกครอง เพราะเชื่อว่าสามารถทำให้ประชาชนเลื่อมใสได้

สมัยที่ขงจื้อซึ่งมีชีวิตอยู่ ปรักฎาขงจื้อได้สืบทอดต่อมาเรื่อย ๆ ในสมัยราชวงศ์ฮั่น ปรักฎาขงจื้อได้รับการยกย่องว่าเป็นสำนักปรักฎาที่สำคัญที่สุดของจีน แต่เมื่อพุทธศาสนาเข้ามาในประเทศจีนในสมัยราชวงศ์ฮั่น พุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อความเชื่อและความคิดของชาวจีน โดยเฉพาะเจ้านายและคนชั้นสูงในยุคนั้น เพราะพุทธศาสนาสามารถอธิบายในส่วนที่มนุษย์ต้องการคำตอบซึ่งปรักฎาขงจื้อไม่ได้อธิบายไว้ และคำสอนของศาสนาตัวเองก็ยากแก่การเข้าใจและปฏิบัติ ทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างพุทธศาสนากับปรักฎาขงจื้อและปรักฎาเต๋า จากการที่พุทธศาสนาได้รับความนิยมจากชนชั้นสูงและราชสำนัก การศึกษาปรักฎาขงจื้อจึงเป็นเพียงใบเบิกทางไปสู่การรับราชการมากกว่าจะเป็นการศึกษาด้วยแรงบันดาลใจ

แท้จริง จึงได้มีความพยายามฟื้นฟูปรัชญาขงจื้อขึ้นมาใหม่ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซ่ง และสืบเนื่องมาจนถึงสมัยราชวงศ์ซ่ง ปรัชญาขงจื้อจึงได้พัฒนาเป็นลัทธิขงจื้อใหม่ ซึ่งในภาษาจีนเรียกว่า หลี่เสวี่ (Li-xue) โดยได้รับอิทธิพลมาจากพุทธศาสนาและศาสนาเต๋า ดังนั้น คนจีนทั่วไปจึงนับถือทั้ง 3 ศาสนา คือ พุทธศาสนา ศาสนาเต๋าและขงจื้อรวมกันไป เพราะการนำคำสอนของอีกฝ่ายหนึ่งมาผสมผสานกัน จนยากที่จะแยกจากกันได้⁵

ลัทธิขงจื้อได้รับการชำระและอธิบายให้เป็นระบบและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยนักปราชญ์ชื่อจูซี จูซีได้รับการยกย่องว่าเป็นนักปราชญ์และนักการศึกษาที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของจีนต่อจากขงจื้อ เขาเกิดในครอบครัวปัญญาชน แม้ว่าฐานะทางครอบครัวจะไม่มั่งคั่งนัก แต่จูซีก็ได้รับการศึกษาตามลัทธิขงจื้อจากบิดามารดาอย่างดีเยี่ยมและอย่างเข้มงวดตั้งแต่เด็ก เมื่อกำพร้าบิดา เขาได้ติดตามมารดาจากมณฑลกังไสซึ่งเป็นถิ่นเดิมย้ายไปพึ่งพาญาติมิตรที่มณฑลฝูเจี้ยน และศึกษาลัทธิขงจื้อต่อที่นั่น เมื่ออายุได้ 19 ปี จูซีก็เข้าสอบบัณฑิต เนื่องจากผลการสอบดีเด่น เขาจึงได้รับราชการเป็นขุนนางนานกว่า 40 ปี อย่างไรก็ตาม จูซีใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประพันธ์หนังสือ สร้างทฤษฎี บรรยายทางวิชาการและสอนลูกศิษย์ จนมีชื่อเสียง ผลงานที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของจูซีอยู่ที่เขาเป็นผู้รวบรวมเอาปรัชญา "หลี่เสว" ของจีนเข้าไว้ด้วยกัน "หลี่เสว" เป็นกระแสหลักด้านปรัชญาของจีนหลังศตวรรษที่ 12 เป็นพัฒนาการของลัทธิ ต่อมาจูซีได้สืบทอดทฤษฎี "หลี่เสว" ของนักปราชญ์รุ่นก่อน และรวมแนวคิดจากลัทธิขงจื้อ ศาสนาพุทธและลัทธิเต๋าเข้าไว้ด้วยกัน ปรัชญาที่ผ่านการสังเคราะห์จากจูซีเป็นการรวมธรรมชาติ สังคมและจารีตประเพณีเข้าเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งในสมัยต่อมาถูกเรียกว่าเป็น "ศาสตร์แห่งจูซี" ซึ่งให้ความเห็นว่า สรรพสิ่งในจักรวาลล้วนประกอบขึ้นด้วยสองส่วน คือ "หลี่" และ "ชี่" หลี่คือธาตุแท้และกฎแห่งสรรพสิ่งต่างๆ ส่วนชี่คือวัตถุที่ประกอบสรรพสิ่งต่างๆ ในโลกแห่งความเป็นจริง และหลี่กับชี่เป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้

ผลงานอันยิ่งใหญ่อีกชิ้นหนึ่งของจูซีก็คือ ผลงานเขียนเรื่อง "คำอธิบายคัมภีร์ทั้ง 4" คัมภีร์ทั้ง 4 นี้เป็นคัมภีร์ลัทธิขงจื้อ ได้แก่ "เต๋าเสว" "จงยง" "หลุนอ้ว" และ "เมิ่งจื่อ" จูซีให้คำอธิบายคัมภีร์ทั้ง 4 นี้ด้วยชีวิตจิตใจและเลือดเนื้อ จนคำอธิบายคัมภีร์ทั้ง 4 ได้รับการยกย่องว่าเป็นคำอธิบายที่ทรงอิทธิพลและส่งผลกระทบมากที่สุดในบรรดาคำอธิบายทั้งหลาย และเป็นหนังสือที่ชนรุ่นหลังจำเป็นต้องอ่าน นอกจากคำอธิบายคัมภีร์ทั้ง 4 เขายังได้แต่งหนังสืออีกหลายเล่ม ซึ่งนอกจากด้านปรัชญาแล้ว ยังครอบคลุมถึงวรรณคดีและวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ เป็นต้น บทกวีของเขาที่ยังคงตกทอดถึง

⁵ เรื่องเดียวกัน, 127.

ปัจจุบันนั้นก็มากกว่า 1,200 บท นอกจากนี้ เขาเป็นอาจารย์ในสถาบันการศึกษาหลายแห่งเป็นเวลานานปี ลูกศิษย์ที่มีจิตศรัทธาที่ไปฟังการบรรยายของเขามีกว่าหลายร้อยคน

ผลงานของจูซีมีอิทธิพลทางความคิดในประวัติศาสตร์ของจีนตลอดจนวัฒนธรรมเอเชียตะวันออก ภายหลังจากที่เขาเสียชีวิตไปไม่ถึง 30 ปี เขาและทฤษฎีของเขาก็ได้รับยกย่องจากสถาบันกษัตริย์ของจีน ตลอดช่วงระยะเวลากว่า 700 ปีมานี้ แนวคิดของจูซีได้รับการเคารพยกย่องว่าเป็นแนวทางที่ผู้รับราชการยึดถือ นอกจากนี้ "ศาสตร์แห่งจูจื่อ" ยังได้เผยแพร่ไปถึงเกาหลีและญี่ปุ่นตามลำดับในศตวรรษที่ 13⁶

สังเขปประวัติศาสตร์ของราชวงศ์โซซอน (ค.ศ. 1392 – 1910)

ปี ค.ศ. 1392 นายพลลี ซองเก ได้สถาปนาตนขึ้นเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์โซซอน *พระนามว่า กษัตริย์แทโจ และตั้งราชวงศ์โซซอนขึ้นใหม่แทนที่ราชวงศ์โครยอ (ค.ศ. 918 – 1392) ที่ล่มสลายลง จากนั้นได้ส่งคณะทูตไปยังจีนเพื่อรายงานความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองกับจักรพรรดิหงหวู่แห่งราชวงศ์หมิง เนื่องจากเป็นช่วงเริ่มก่อตั้งราชวงศ์ใหม่ ยังไม่มีอำนาจมากนักเพราะยังมีผู้ต่อต้านจากกลุ่มขุนนางเก่าสมัยราชวงศ์โครยอ และประเทศยังไม่ค่อยมีความมั่นคง พระองค์จึงต้องให้ทางจีนช่วยเหลือ โดยยอมให้จีนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองด้วย ซึ่งหมายความว่าราชวงศ์โซซอนได้เข้าสวามิภักดิ์ต่อราชวงศ์หมิง และได้ให้อำนาจแก่จักรพรรดิหงหวู่ในการเลือกชื่อราชวงศ์ใหม่ของเกาหลีระหว่างคำว่า ฮวารยอง และ โซซอน เมื่อราชสำนักหมิงให้ความเห็นว่าชื่อโซซอนเหมาะสมกว่า กษัตริย์แทโจก็ใช้ชื่อโซซอนเป็นชื่อราชวงศ์ใหม่และใช้เป็นชื่อประเทศทันที จากนั้นได้ย้ายเมืองหลวงจากเมืองแคซองไปยังเมืองฮันยาง แล้วดำเนินการก่อสร้างกำแพงสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ซึ่งออกแบบโดยนักปราชญ์ขงจื้อ และยอมรับอิทธิพลของจีนเข้ามาภายในประเทศ โดยเฉพาะลัทธิขงจื้อที่เข้ามาแทนที่พุทธศาสนาที่มีการนับถือกันมาเป็นเวลานานในราชวงศ์ก่อนหน้านั้น เกาหลีในสมัยนี้จึงเป็นรูปแบบจำลองของราชวงศ์หมิงมากกว่าสมัยก่อนที่เคยรับอิทธิพลของจีนในสมัยราชวงศ์ถัง หรืออิทธิพลของพวกมองโกลเข้ามา อย่างไรก็ตามราชวงศ์หมิงยังคงไม่รับรองราชวงศ์โซซอนอย่างเป็นทางการและยังไม่ได้ให้ความช่วยเหลือใด ๆ มากนัก จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1402 จักรพรรดิหย่งเล่อ

⁶ งาน ทองประเสริฐ, บ่อเกิดลัทธิประเพณีจีน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2511), 246-288.

แห่งราชวงศ์หมิงได้มีพระราชโองการยอมรับราชวงศ์โซซอนเป็นประเทศราชอย่างเป็นทางการ และต้องส่งเครื่องบรรณาการเพื่อแสดงความจงรักภักดี แลกกับการช่วยเหลือในการพัฒนาประเทศ

พระเจ้าแทโจใช้เวลากว่า 4 ปีในการก่อตั้งราชวงศ์ใหม่ ด้วยการปราบปรามกลุ่มทหารที่ต่อต้านและแข็งข้อ รวมทั้งมีการจัดระเบียบในการปกครองบ้านเมืองและสังคมให้มีแต่ความสงบสุข ควบคุมการบริหารงานแผ่นดินด้วยการแบ่งการปกครองเป็นฝ่ายขุนนาหรือฝ่ายพลเรือน และฝ่ายทหารหรือฝ่ายกลาโหม และจัดตั้งองค์กรและหน่วยงานท้องถิ่นตามแบบราชวงศ์หมิงของจีน และประกาศใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด ทรงฟื้นฟูการศึกษาและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ให้ประชาชนมีการศึกษาที่ดีขึ้นทั่วประเทศ จึงทำให้ราชวงศ์โซซอนมีความสงบร่มเย็นในเวลาต่อมา

การเปิดรับอิทธิพลจากราชวงศ์หมิงของจีนเข้ามานั้น ส่งผลให้ราชวงศ์โซซอนมีการพัฒนาทั้งด้านการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และศิลปวิทยาการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

อิทธิพลด้านการปกครอง

สมัยราชวงศ์โซซอนได้มีการปฏิรูประบบบริหารประเทศและจัดระเบียบหน่วยงานขึ้นใหม่ตามแบบการปกครองของจีน โดยการจัดตั้ง 6 กระทรวงตามแบบการปกครองของราชวงศ์หมิง ได้แก่ กระทรวงบุคลากร กระทรวงการคลัง กระทรวงพิธีการ กระทรวงทหารและสงคราม กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงงานสาธารณะ ต่อมาปี ค.ศ. 1413 ได้นำวิธีการปกครองส่วนภูมิภาคของจีนมาใช้ โดยแบ่งการปกครองออกเป็น 8 มณฑล ได้แก่ มณฑลฮัมกยอง มณฑลพยองอัน มณฑลฮวางแฮ มณฑลกังวอน มณฑลคยองกี มณฑลชุงชอง มณฑลคยองซัง มณฑลชอลลา และถือปฏิบัติเรื่อยมาจนถึงตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 แต่ละมณฑลมีผู้ว่าการมณฑลทำหน้าที่ปกครอง ตรวจตรา และควบคุมกองกำลังทหาร ภายในมณฑลจัด

⁷ ดำรง ฐานดี, สังคมและวัฒนธรรมเกาหลี เรื่องการเมืองเกาหลี (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546), 18-21.

*ชาวเกาหลีเชื่อว่าอาณาจักรแรกของเกาหลีคือ โกอโซซอน หรือโซซอนโบราณ (2,333 ปีก่อนคริสตกาล) ต่อจากนั้นคือช่วงสามอาณาจักร ได้แก่ โกรกูรยอ (37 ปีก่อนค.ศ. - ค.ศ. 668) แพคเจ (18 ปีก่อนค.ศ. - ค.ศ. 660) และซิลลา (57 ปีก่อนคริสต์ศักราช - ค.ศ. 935) ต่อจากนั้นคือราชวงศ์โครยอ (ค.ศ. 918 - ค.ศ. 1392) และต่อจากนั้นคือราชวงศ์โซซอน (ค.ศ. 1392 – 1910)

แบ่งเป็นจังหวัดหรือเขตซึ่งมีหัวหน้าเขตทำหน้าที่ปกครอง โดยมีหน้าที่หลัก 7 ประการคือ ส่งเสริมการเกษตรกรรม รักษาความสงบสุขของประชาชน ส่งเสริมการศึกษา เก็บภาษีและเครื่องราชบรรณาการ ควบคุมการทำงานของรัฐ ตัดสินคดีความของประชาชน และป้องกันการทุจริตของผู้ใต้บังคับบัญชา การจัดรูปแบบการปกครองดังกล่าวทำให้รัฐบาลสามารถควบคุมข้าราชการส่วนภูมิภาคได้เคร่งครัดมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็เพื่อป้องกันมิให้ข้าราชการส่วนภูมิภาคเกิดการทุจริตอีกด้วย

ต่อมาในปี ค.ศ. 1424 ได้มีการจัดทำกฎหมายใหม่เพื่อใช้ในการบริหารงานราชการแผ่นดิน โดยจัดตั้งหน่วยงานใหม่ขึ้นเรียกว่า หน่วยงานกฎหมาย โดยศึกษาจากกฎหมายของราชวงศ์หยวนและราชวงศ์หมิงของจีนจัดทำเป็นกฎหมายใหม่ขึ้น และให้จัดตั้งหน่วยงานดูแลการเรียบเรียงและการจัดพิมพ์กฎหมายเหล่านี้ กฎหมายที่จัดทำขึ้นใหม่นั้นเรียกว่า “กฎหมาย 6 ฉบับ” และให้กระทรวงทั้ง 6 กระทรวงบริหารบ้านเมืองโดยใช้กฎหมายเป็นเกณฑ์ในการปกครอง หลังจากนั้นได้มีการแก้ไขให้ใช้กับสภาพสังคมของเกาหลีได้อย่างเหมาะสมเป็นกฎหมายฉบับสมบูรณ์ในปี ค.ศ. 1470 เรียกว่า “คยองกุกแดจอน” ซึ่งประมวลกฎหมายนี้ได้มีการนำมาใช้ในราชวงศ์โชซอนเป็นเวลาอีกหลายร้อยปีต่อมา

ประมวลกฎหมายคยองกุกแดจอนประกอบด้วยกฎหมาย 6 ฉบับ เพื่อใช้สำหรับ 6 กระทรวง โดยมีการระบุถึงหน้าที่ของกระทรวงต่างๆ ดังนี้

1. กระทรวงบุคลากรหรือสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ทำหน้าที่แต่งตั้งและประเมินผลงานของเหล่าขุนนาง
2. กระทรวงการคลัง มีหน้าที่จัดทำสำมะโนประชากร สืบค้นบันทึกการถือครองที่ดิน และเก็บภาษี
3. กระทรวงพิธีการ ทำหน้าที่พิธีด้านศาสนา การศึกษา และการสอบเข้ารับราชการ
4. กระทรวงทหารและสงครามหรือกระทรวงกลาโหม ทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการจัดกำลังทหาร และการจัดระเบียบของทหาร
5. กระทรวงยุติธรรม มีหน้าที่ดูแล และบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งกฎหมายทาส
6. กระทรวงงานสาธารณะหรือกระทรวงโยธาธิการ มีหน้าที่รับผิดชอบการออกแบบก่อสร้าง และการซ่อมแซม รวมทั้งการควบคุมช่างฝีมือของรัฐ

นอกจากนี้ยังจัดตั้งสำนักราชเลขา ประกอบด้วยราชเลขา 6 คน ทำหน้าที่รับสนองราชบัญชาและร่างกฎหมาย จัดตั้งสภาพปกครองที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการปกครองทั้งประเทศโดยรวม และดูแลกระทรวงทั้ง 6 จัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบนโยบายของรัฐบาล 2 ชุด ชุดแรกทำหน้าที่พิจารณาตัดสินใจใช้นโยบาย และกำหนดมาตรการปฏิบัติให้แก่หน่วยงานของรัฐ อีกชุดหนึ่งทำหน้าที่เสนอนโยบายสำคัญอื่น ๆ ต่อพระมหากษัตริย์ และจัดตั้งสำนักงาน 3 แห่งเพื่อตรวจสอบหน่วยงานปกครอง ได้แก่ สำนักผู้ตรวจการ

แผ่นดิน สำนักงานตรวจสอบ และสำนักงานที่ปรึกษาพิเศษ โดยสำนักผู้ตรวจการแผ่นดิน และสำนักงานตรวจสอบนั้นมีหน้าที่ตรวจสอบความประพฤติของขุนนาง ข้าราชการ คูแตรราชสำนักและถวายคำแนะนำต่อกษัตริย์ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอิทธิพลสูงมาก ส่วนสำนักงานที่ปรึกษาพิเศษมีหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านตำราของจื้อ และดูแลการเรียนการสอน แนวคิดคำสอนของจื้อให้แก่ราชสำนัก และพระมหากษัตริย์ยังมีคณะกรรมการปรึกษาเฉพาะพระองค์อีกต่างหาก ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการชั้นสูงในราชสำนัก เพื่อพิจารณาถ่วงถ่วงนโยบายที่ถูกเสนอขึ้นมา นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานพิเศษอื่นๆ ได้แก่ กองราชอารักขา และหน่วยประจำการเมืองหลวง⁸

ในปี ค.ศ. 1418 พระเจ้าเซจง ทรงให้มีการตั้งสถาบันวิจัยในพระราชูปถัมภ์ หรือจิปฮยอนจอนขึ้น ซึ่งสถาบันแห่งนี้เป็นเสมือนสำนักงานเลขานุการส่วนพระมหากษัตริย์ ประกอบไปด้วยนักปราชญ์ 10 คน และต่อมาเพิ่มเป็น 20 คน ทำหน้าที่ศึกษาค้นคว้าหลักการทางด้านการเมือง เขียนหนังสือ และให้ข้อเสนอแนะตามคัมภีร์หลักของขงจื้อจากจีน โดยนักปราชญ์เหล่านี้จะนำเรื่องราวที่ได้ศึกษาค้นคว้ามาบรรยายในท้องพระโรงให้แก่พระมหากษัตริย์และเหล่าขุนนางฟัง และยังทำหน้าที่ฝึกอบรมทางวิชาการแก่องค์อุปราช และจัดพิมพ์ตำราด้านภูมิศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ และประวัติศาสตร์ของอาณาจักร⁹

ส่วนการทหารนั้น กษัตริย์ได้ให้ความสำคัญอย่างมากในการจัดระเบียบกองทัพ และกองทัพจะต้องขึ้นตรงต่อกษัตริย์ มีการจัดแบ่งกองทัพออกเป็นหน่วยประจำการเมืองหลวง 5 แห่ง คือ หน่วยกลาง หน่วยหน้า หน่วยหลัง หน่วยซ้าย และหน่วยขวา ส่วนกองทัพประจำการแบ่งออกเป็น 5 กองทัพเพื่อประจำการใน 5 เขตทหารของประเทศ จัดองค์กรทหารเป็นกองทัพ กองพล กองพัน กองร้อย และหมวดตามแบบจีน¹⁰

⁸ ใพบูลย์ ปิตะเสน, ประวัติศาสตร์เกาหลีจากยุคเผ่าพันธุ์ถึงราชวงศ์สุดท้าย (กรุงเทพฯ : คงวุฒิ
คุณากร, 2545), 145-172.

⁹ ดำรง ฐานดี, สังคมและวัฒนธรรมเกาหลี เรื่องการเมืองเกาหลี 20-21.

¹⁰ ใพบูลย์ ปิตะเสน, ประวัติศาสตร์เกาหลีจากยุคเผ่าพันธุ์ถึงราชวงศ์สุดท้าย 160.

อิทธิพลด้านเศรษฐกิจ

การค้าขายทั้งในและต่างประเทศของเกาหลีถูกจำกัดด้วยลัทธิขงจื้อที่ต่อต้านการค้าขายที่แสวงหาผลกำไรและการหาผลประโยชน์จากการใช้อำนาจ เช่นการเก็บภาษีจากการใช้อำนาจเหนือที่ดิน ทำให้ประชาชนไม่ค่อยทุ่มเทให้กับการผลิตสินค้า การทำงานจึงเน้นการทำงานและการผลิตเพื่อชื่อเสียงวงศ์ตระกูล โดยปริมาณการผลิตไม่ใช่เป้าหมายหลัก แต่จะเน้นคุณภาพและความเป็นเลิศมากกว่า ช่วงฝีมือนจึงใช้เวลาผลิตสินค้าอย่างประณีตบรรจง เศรษฐกิจภายในประเทศในช่วงแรกจึงไม่ค่อยดีนัก จะเป็นไปได้ในรูปแบบการแลกเปลี่ยนสินค้ากันในแต่ละอาชีพมากกว่า แต่ราชสำนักโชซอนก็ตระหนักถึงความจำเป็นของการค้าขาย จึงได้อนุญาตให้กลุ่มพ่อค้าสามารถขายสินค้าที่จำเป็นได้ เช่น ผ้าไหม ผ้าฝ้าย กระดาษ ปลา เป็นต้น โดยพ่อค้าเหล่านี้จะต้องตอบแทนโดยการบริจาคเงินช่วยเหลือ เช่น เงินทุนในการจัดพิธีสำคัญต่าง ๆ ของรัฐ หรือซ่อมแซมอาคารของทางการ เพื่อแลกเปลี่ยนกับการได้รับอนุญาตให้ตั้งร้านค้าในเขตเมือง ร้านค้าแต่ละร้านจะได้รับสิทธิในการผูกขาดการค้าขายสินค้าแต่ละประเภท ภายหลังจากปรากฏว่ามีร้านค้าเล็ก ๆ เกิดขึ้นมากมาย แม้ว่าทางการจะไม่ได้ส่งเสริมร้านค้าเล็ก ๆ เหล่านี้ แต่ก็ไม่ได้จำกัดการค้าขายอย่างเข้มงวดนัก ประกอบกับการเก็บภาษีจากการค้าเป็นสิ่งต้องห้ามตามลัทธิขงจื้อ ร้านค้าจึงเกิดขึ้นมากมายกระจายไปตามต่างจังหวัด จึงเกิดหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่ควบคุมดูแลสินค้าในด้านต่าง ๆ ขึ้น เช่น ราคา น้ำหนัก ปริมาณของสินค้า ทำหน้าที่จัดซื้อสินค้าให้แก่ทางการ และป้องกันการโกงสินค้า และยังเกิดการใช้เหรียญและธนบัตรขึ้นเพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนสินค้าอีกด้วย

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างเกาหลีกับต่างประเทศกระทำในวงจำกัดในรูปแบบของการส่งเป็นของบรรณาการมากกว่าที่จะส่งออกหรือนำเข้าในลักษณะเช่นการค้าปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศจีนมีข้อจำกัดอย่างมาก เพราะหลังจากที่จีนสามารถขับไล่ชาวมองโกลขึ้นเหนือและสามารถสถาปนาราชวงศ์หมิงขึ้น ราชสำนักหมิงสั่งห้ามพ่อค้าจีนทำการค้าขายกับต่างประเทศ โดยให้ติดต่อกับต่างประเทศผ่านทางคณะทูตเท่านั้น และยังได้เรียกร่องราชวงศ์โชซอนซึ่งเป็นเมืองขึ้นของจีนส่งเครื่องราชบรรณาการตามที่กำหนด เช่น ทองคำ เงิน เพชรนิลจินดา เหล็ก กระสุน อาวุธ หนังสัตว์ กระดาษ และผ้า เพื่อแลกกับการติดต่อสัมพันธ์ที่ดีและความช่วยเหลือจากจีน นอกจากนี้จักรพรรดิไท่จื่อแห่งราชวงศ์หมิงได้ตรากฎหมายที่เข้มงวดโดยให้มีการติดต่อกับต่างประเทศได้ 1 ครั้ง ในทุก ๆ 3 ปี จึงทำให้การติดต่อระหว่างจีนกับเกาหลีมีไม่มากนัก ต่อมาได้มีการขยายการติดต่อเป็น 3 ครั้งในแต่ละปี เช่น ในเทศกาลปีใหม่ วันเฉลิมพระชนมพรรษาของจักรพรรดิ และวันเฉลิมพระชนมพรรษาขององค์รัชทายาทจีน สินค้าทุกประเภทจะถูกจำกัดทั้งปริมาณและมูลค่า และมีกฎเกณฑ์บังคับมากมาย สินค้าที่ราชวงศ์โชซอนส่งออกไปยังจีน เช่น ม้า

โสม หนังกั้ว และเสื้อผ้า โดยนำเข้าผ้าไหม เครื่องลายคราม เคมีภัณฑ์ และหนังสือตำราต่างๆจากจีน ถึงแม้ว่าการแลกเปลี่ยนเครื่องบรรณาการนี้จะสร้างความร่ำรวยให้แก่ชนชั้นขุนนางในเกาหลี แต่ก็ได้สร้างภาระให้แก่สังคมเกาหลีด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แร่ธาตุ และสัตว์ป่า รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เช่น ผู้หญิง ที่ต้องส่งไปเป็นนางบำเรอ

อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างราชวงศ์โชซอนของเกาหลีและราชวงศ์หมิงของจีนก็ไม่ได้ราบรื่นนัก ราชสำนักโชซอนพยายามลดแรงกดดันจากจีนด้วยการเริ่มทำการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศและชนเผ่าอื่น ๆ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ชนเผ่าเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์ในเขตแมนจูเรีย ซึ่งตามธรรมเนียมแล้ว ราชสำนักเกาหลีจะให้ตำแหน่งและเครื่องบรรณาการแก่หัวหน้าชนเผ่าที่ยอมสวามิภักดิ์ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นรัฐกันชนระหว่างเกาหลีกับจีน และการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ยามเกาหลีมีปัญหาเกี่ยวกับจีน อีกทั้งสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ทางเกาหลีมักจะเป็นฝ่ายเสียประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนทางการค้ากับจีน เนื่องจากราชสำนักจีนมักเรียกร้อยสินค้าที่มีค่า เช่น ม้า เงิน ทอง แม้ว่าต่อมาในปี ค.ศ. 1429 ทางราชสำนักหมิงจะอนุญาตให้เกาหลีใช้เสื้อผ้าทดแทนได้ก็ตาม

ดังนั้น การค้าขายกับต่างประเทศของราชวงศ์โชซอนจึงเป็นไปในรูปแบบของเครื่องราชบรรณาการแก่ราชวงศ์หมิงของจีน และการค้าขายภายในประเทศก็ถูกจำกัดด้วยลัทธิขงจื้อ¹¹

อิทธิพลด้านสังคม

หลังจากสถาปนาราชวงศ์โชซอน เกาหลีก็ได้เปิดรับอิทธิพลของลัทธิขงจื้อให้เข้ามามีบทบาทในทุกด้านของประเทศและวิถีชีวิตของประชาชนทั้งหมดมากยิ่งขึ้นกว่าคนจีนเจ้าของลัทธิจะพึงปฏิบัติเสียอีก เช่น ใช้เป็นหลักสำคัญของการปกครองและปฏิบัติของสมาชิกแต่ละครอบครัว และเด็กทุกคนจะถูกสอนให้ท่องจำเนื้อหา คำสอน และตีความหมายของลัทธิขงจื้อจนขึ้นใจ เป็นต้น กษัตริย์โชซอนได้นำลัทธิขงจื้อมาฟื้นฟูตามแบบอย่างราชวงศ์หมิง เดิมทีลัทธิขงจื้อไม่แพร่หลายในเกาหลี ด้วยเหตุที่ว่าสมัยที่เกาหลีเริ่มติดต่อกับจีนเป็นสมัยที่พุทธศาสนากำลังเฟื่องฟูอยู่ในจีน ประกอบกับพุทธศาสนาได้รับการตอบรับที่ดีจากประชาชนทั่วไป และได้ปรับให้เข้ากับความต้องการของประชาชนอยู่เสมอ พุทธศาสนาจึงเป็นที่นิยมของประชาชนทั่วไป แต่หลังจากสถาปนาราชวงศ์โชซอนแล้วชาวเกาหลีได้เริ่มนิยมลัทธิขงจื้อมากกว่าแต่ก่อน เพราะการ

¹¹ เรื่องเดียวกัน, 152-166.

ติดต่อย่างใกล้ชิดระหว่างเงินกับเกาหลีในระยะต่อมา ซึ่งทำให้เกาหลีรับวัฒนธรรมจีนง่ายกว่าแต่ก่อน ราชสำนักโชซอนจึงได้กำหนดให้ลัทธิขงจื้อเป็นศาสนาประจำชาติเพื่อขึ้นนำการจัดการของราชสำนักและความถูกต้องทางศีลธรรม ดังนั้นประชาชนจึงหันมานิยมลัทธิขงจื้อมากขึ้น โดยเฉพาะในหมู่ผู้มีการศึกษาดีและข้าราชการที่เริ่มศึกษาดำรงจ้อก่อน และได้พยายามนำหลักขงจื้อมาใช้ในการปกครองบ้านเมือง หนุ่มสาวทั้งหลายกระตือรือร้นที่จะค้นคว้าศึกษาดำรงจ้อและนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน¹² ส่งผลให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงดังนี้

ชนชั้น¹³

ถึงแม้ลัทธิขงจื้อจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อสังคมเกาหลี เช่น ความสัมพันธ์ทางสังคมการเมืองของผู้ปกครองและประชาชน แต่ระบบโครงสร้างทางสังคมเกาหลีในสมัยราชวงศ์โชซอนกลับมีลักษณะที่ผสมผสานระหว่างลัทธิขงจื้อและระบบชนชั้นของสังคมเกาหลี เนื่องจากเกาหลีมีการแบ่งชนชั้นมาตั้งแต่สมัยโครยอแล้วแต่ยังไม่ชัดเจนและไม่ได้กำหนดเคร่งครัด เมื่ออิทธิพลขงจื้อเข้ามากำหนดความสัมพันธ์ต่างๆ ทำให้มีการกำหนดชนชั้นที่ชัดเจนขึ้น สถานภาพทางสังคมขึ้นอยู่กับชนชั้นของแต่ละคน โดยบุตรจะถูกจัดให้อยู่ในชนชั้นของบิดามารดา และการเคลื่อนไหวของสถานภาพทางสังคมเป็นไปได้น้อยมาก ระบบความคิดของขงจื้ออธิบายว่า การเกิดหรือสถานภาพของคนถูกกำหนดโดยบัญชาแห่งสวรรค์ หน้าที่ของแต่ละคนได้รับจึงแตกต่างกันไปตามบัญชาที่ต่างกัน เช่น ผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้การปกครอง ดังนั้นความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงลัทธิต่าง ๆ จึงถือว่าผิดต่อระเบียบสังคมและขัดต่อบัญชาสวรรค์ด้วย จึงเกิดการแบ่งชนชั้นทางสังคมออกเป็น 4 ชนชั้นอย่างชัดเจน ใ้แก่

1. ชนชั้นยังบัน หรือชนชั้นสูง ประกอบด้วย เชื้อพระวงศ์ ราชตระกูลในราชสำนัก ขุนนางชั้นผู้ใหญ่ ข้าราชการพลเรือน และข้าราชการทหาร ชนชั้นยังบันนี้เป็นพวกที่มีเอกสิทธิ์ในการมีส่วนร่วมปกครองบ้านเมือง ในขณะที่เดียวกันก็เป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ เพราะขุนนางเหล่านี้ยังมีหน้าที่รับใช้ประเทศด้วยการจัดเก็บภาษีจากที่ดินและดูแลผลประโยชน์ของรัฐ และได้สิทธิพิเศษยกเว้นภาษี ในอีกด้านหนึ่งขุนนางเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ดินที่ใช้ทำการเกษตรกรรมเสียเองและปล่อยให้ชาวนาเช่า จึงเป็นทางเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเอง โดยการเก็บค่าเช่าและบูชาครีตภาษี จึงทำให้เกิดความขัดแย้งด้านผลประโยชน์กันอยู่เสมอ

¹² เพ็ชรี สุมิตร, ประวัติวัฒนธรรมจีน, 246 -247.

¹³ ปูนบูลย์ ปิตะเสน, ประวัติศาสตร์เกาหลีจากยุคเผ่าพันธุ์ถึงราชวงศ์สุดท้าย, 168-170.

ชนชั้นยังบันนั้นจะมุ่งเน้นการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาด้านภาษาจีนและวรรณกรรมของจีน เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการสอบคัดเลือกตำแหน่งขุนนาง และมีอำนาจในสังคม

2. ชนชั้นจุนอิน หรือชนชั้นกลาง ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่น ขุนนางท้องถิ่นระดับล่าง ภรรยาและบุตรนอกสมรสของชนชั้นยังบัน คนงานในราชสำนัก ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ เช่น นักแปล นักกฎหมาย แพทย์ โจรหลวง จำนวนของชนชั้นกลางมีไม่มากนัก ชนชั้นกลางจะได้รับการฝึกฝนในวิชาชีพช่างชำนาญการในด้านเทคนิคและวิทยาศาสตร์ รวมทั้งภาษาต่างประเทศเพื่อประกอบอาชีพที่ตรงกับสาขาวิชาดังกล่าวตามความต้องการของราชสำนัก หน้าที่การงานเหล่านี้ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของพวกเขายังบัน เพราะถือว่าเป็นงานที่ต่ำกว่า ซึ่งต้องทำงานอยู่ใต้อำนาจของชนชั้นสูง อาชีพของชนชั้นกลางจึงมักเป็นพวกข้าราชการระดับกลางที่เน้นความสามารถเฉพาะทาง และถือเป็นแขนงของราชสำนักด้วย

3. ชนชั้นซังมิน หรือสามัญชน ประกอบด้วยประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวนา พ่อค้า และช่างฝีมือ ชาวนาส่วนใหญ่ยังคงเช่าที่ดินเพื่อทำมาหากิน มีชาวนาเพียงส่วนน้อยที่สามารถเป็นเจ้าของที่ดิน ชาวนาต้องจ่ายค่าเช่าที่ดินประมาณครึ่งหนึ่งของผลผลิตที่ได้ให้แก่ขุนนางเจ้าของที่ดิน และต้องถวายบรรณาการรายปีต่อราชสำนัก ซึ่งส่วนมากก็เป็นสินค้าหรือผลผลิตในท้องถิ่น เช่น แร่ธาตุ อาหารทะเล หนังสัตว์ ผลไม้ เสื้อผ้า กระจก และเสื่อ ส่วนพ่อค่านั้นก็มีบทบาทไม่มากนัก เพราะการค้าถูกจำกัดให้กระทำภายในเขตของแต่ละหมู่บ้าน นอกจากนี้ ลัทธิขงจื้อมักเหยียดหยามอาชีพพ่อค้าที่แสวงหาผลกำไรว่าเป็นงานที่ต่ำและน่ารังเกียจ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสามารถแสวงหาผลกำไรได้ ทำให้พ่อค้าได้รับการคุ้มครองจากชนชั้นสูงโดยใช้ทรัพย์สินเป็นใบเบิกทางในงานอาชีพและดำเนินชีวิตในสังคม นอกจากนี้ผู้ชายที่มีอายุระหว่าง 16 – 60 ปี ยังถูกกำหนดให้ต้องเป็นทหารเกณฑ์และแรงงานของราชสำนัก โดยต้องทำงานให้รัฐอย่างน้อย 6 วัน ใน 1 ปี เช่น งานก่อสร้าง ซ่อมแซมสถานที่สำคัญต่าง ๆ ชนชั้นซังมินจึงถือเป็นกำลังหลักของประเทศ เนื่องจากภาษี ผลผลิต แรงงาน และกองกำลังทหาร ล้วนได้มาจากชนชั้นซังมินแทบทั้งสิ้น

4. ชนชั้นซอนมิน หรือชนชั้นต่ำ เป็นชนชั้นต่ำสุดของสังคม ประกอบไปด้วยทาส พวกเดินร่ำและนักแสดง คนทรง และคนฆ่าสัตว์ ทาสมีหลายประเภท ได้แก่ ทาสของรัฐบาล ทาสของตระกูล และทาสของเอกชน ชนชั้นต่ำเหล่านี้จะไม่ถูกกำหนดให้เสียภาษีและไม่ต้องเป็นทหาร ทั้งนี้เพราะไม่ถือว่าเป็นสิทธิเท่าเทียมกับในชนชั้นอื่น ทาสของรัฐบาล จะต้องทำงานในโรงงานของรัฐในการผลิตสิ่งของประเภทต่าง ๆ และทำงานรับใช้เหล่าข้าราชการ ทาสของเอกชนจะทำงานเป็นผู้รับใช้ในบ้านของผู้เป็นนายและต้องทำงานขุดดินแบกหามในไร่นาของเจ้าของนายทาส

ธรรมเนียมและประเพณี

การที่ราชวงศ์โจวให้ความสำคัญกับลัทธิขงจื๊อมาก จนถูกขนานนามว่าเป็นราชวงศ์ขงจื๊อ จึงทำให้ลัทธิขงจื๊อครอบงำและเป็นแนวทางปฏิบัติในวิถีชีวิตของประชาชน และยังเป็นหลักสำคัญของการปกครองและปฏิบัติของสมาชิกแต่ละครอบครัวอีกด้วย เด็กทุกคนจะถูกสอนให้ท่องจำเนื้อหา คำสอน และตีความหมายของลัทธิขงจื๊อจนขึ้นใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการทำให้เป็นคนสงบเสงี่ยม รักความยุติธรรม กตัญญูต่อผู้อาวุโส และอุทิศตนเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ถ้าหากใครไม่ปฏิบัติตามหลักขงจื๊อก็จะถูกลงโทษอย่างรุนแรง ซึ่งการลงโทษดังกล่าวอาจทำให้สูญเสียสถานภาพทางการเมืองและสังคม และอาจถึงกับสูญเสียชีวิตด้วย ด้วยเหตุนี้จึงหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่บางครั้งการลงโทษดังกล่าวจะถูกนำมาใช้กลั่นแกล้งคู่แข่งชั้นทางการเมืองในหมู่ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ อีกด้วย¹⁴

หนึ่งในหลักคำสอนของขงจื๊อที่สำคัญคือ หลักของ “เย” หรือ “หลี่” ในภาษาจีน ซึ่งแปลว่าระเบียบแบบแผน หรือมารยาท ตามคำสอนของหลักขงจื๊อ การปฏิบัติตนตามจริยธรรมทางสังคมและการประกอบพิธีกรรมที่ถูกต้องจะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าทั้งของบุคคลและสังคม ดังนั้นสังคมเกาหลีจึงมีการกำหนดแบบแผนพฤติกรรมทางสังคมที่ควรปฏิบัติ รวมทั้งพิธีกรรมที่ถูกต้องเป็น 5 ประเภทคือ พิธีกรรมทางด้านศาสนา พิธีในช่วงต่าง ๆ ของอายุ พิธีต้อนรับแขกของประเทศ พิธีทางการทหาร และพิธีงานศพ ซึ่งกษัตริย์เซจงทรงโปรดให้รวบรวมตำราว่าด้วยพิธีกรรมชื่อ “5 พิธีสำคัญแห่งราชวงศ์” หรือ “กุกโจโอเยฮย็ย” ซึ่งต่อมาได้รับการเรียบเรียงใหม่ในรัชสมัยของกษัตริย์ซองจง ในปี ค.ศ. 1471¹⁵

ธรรมเนียมปฏิบัติที่สำคัญอีกประการหนึ่งในลัทธิขงจื๊อคือ ธรรมเนียมการไว้ทุกข์เพื่อแสดงความเคารพต่อผู้เสียชีวิต บุตรต้องไว้ทุกข์ให้แก่บุพการีเป็นเวลา 3 ปี ส่วนการไว้ทุกข์ให้แก่ญาติผู้ใหญ่อื่น ๆ จะมีระยะเวลาที่แตกต่างกันออกไป มีพิธีเช่นไหว้บรรพชนตามลัทธิขงจื๊อ ส่วนธรรมเนียมทางศาสนาพุทธเป็นสิ่งต้องห้ามเด็ดขาดในสมัยโจซอน ทุกครอบครัวต้องทำการเช่นไหว้บรรพชนที่ศาลบรรพชน โดยมีป้ายสำหรับบรรพบุรุษแต่ละคนซึ่งยังคงปฏิบัติมาจนปัจจุบันและในราชสำนักก็ยึดถือปฏิบัติด้วยเช่นกัน ดังเห็น

¹⁴ กวาดล ทรงประเสริฐ, ประวัติศาสตร์เกาหลีสมัยใหม่ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), 11.

¹⁵ ไพบูลย์ ปิตะเสน, ประวัติศาสตร์เกาหลีจากยุคเผ่าพันธุ์ถึงราชวงศ์สุดท้าย, 190-191.

ได้จากศาลเจ้าจอมเมียวที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นศาลบรรพชนของราชวงศ์โชซอน เป็นสถานที่เก็บแทนบูชาและ
 ป้ายสถิติวีรกรรมของกษัตริย์และราชินี ซึ่งเชื่อพระวงศ์ทุกพระองค์จะมารวมตัวกันที่นี่เพื่อทำพิธีทุกปี¹⁶

ครอบครัว

ครอบครัวคือหน่วยพื้นฐานที่สำคัญมากในสังคมเกาหลีโดยยึดความสัมพันธ์ตามแบบลัทธิขงจื้อ
 เป็นหลัก ลักษณะเป็นครอบครัวขยาย ผู้ชายที่มีอาวุโสสูงสุดทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัว สมาชิกทุกคนใน
 ครอบครัวต้องเชื่อฟังหัวหน้าครอบครัวอย่างเคร่งครัด ความกตัญญูของบุตรต่อบิดามารดา และความซื่อสัตย์
 ของภรรยาต่อสามีเป็นจริยธรรมขั้นพื้นฐานของครอบครัว บุตรที่กตัญญูต่อบิดามารดาจะต้องถูกลงโทษ
 ครอบครัวเหล่านี้ประกอบกันขึ้นเป็นสายตระกูล สายตระกูลเป็นหน่วยที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อ
 พัฒนาการของสังคมเกาหลีจนถึงกระทั่งปัจจุบัน เพราะคำสอนในลัทธิขงจื้อให้ความสำคัญต่อการบวงสรวง
 บรรพชน แต่ละสายตระกูลจะมีธรรมเนียมปฏิบัติเฉพาะสายตระกูลของตน และยังมีการพบปะกับสมาชิก
 สายตระกูล รวมทั้งการสนับสนุนเกื้อกูลกันในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานศพ¹⁷

คิม จัง แท กล่าวถึงลัทธิขงจื้อโดยสรุปดังนี้คือ ลัทธิขงจื้อแบ่งโลกออกเป็นสองส่วนคือ หยิน และ
 หยาง ดังนั้นทุกอย่างในโลกจะแบ่งเป็นสองส่วนเสมอ เช่น ผู้หญิงผู้ชาย ความนุ่มนวลความเข้มแข็ง ความ
 อ่อนแอความแข็งแกร่ง ความสูงต่ำ เป็นต้น บ้านและครอบครัวเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งของมนุษย์และเป็น
 ส่วนประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งต่อโลก ดังนั้นข้อปฏิบัติต่าง ๆ ของมนุษย์จะทำให้ครอบครัวและสังคมเข้มแข็ง
 เช่น ความกตัญญู ความรักที่มีให้ต่อกัน การเลี้ยงดูสั่งสอนบุตรหลานให้เป็นคนดี ความมีมารยาท ความมี
 ระเบียบวินัย การร่วมมือร่วมใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นเกียรติยศของคน

ขงจื้อยังกล่าวถึงสตรีอย่างละเอียด โดยแยกหน้าที่สตรีออกจากบุรุษอย่างชัดเจน ดังนั้นบทบาทและ
 หน้าที่จึงต่างกัน กล่าวคือ สตรีต้องทำหน้าที่เป็นลูกสาว ลูกสะใภ้ ภรรยา แม่ แม่สามี จวบจนสิ้นชีวิต สตรี
 ต้องมีคุณสมบัติดังนี้ คือ สงบเสถียรเยียมตน อ่อนน้อมถ่อมตัว มีมารยาท เป็นแม่ศรีเรือน รู้จักปรนนิบัติทุก
 คนในครอบครัว จงรักภักดีและซื่อสัตย์ต่อสามี เป็นช่างทำหลังปฏิบัติตามคำสั่งอย่างไม่มีโต้แย้ง มีสามีได้

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, 171-172.

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, 171.

คนเดียวในชีวิต ห้ามแต่งงานใหม่เด็ดขาด ในขณะที่สามีสามารถมีภรรยาได้หลายคน ซึ่งคำสอนเหล่านี้เป็น หลักปฏิบัติในสังคมเกาหลี¹⁸

พุทธศาสนา

พุทธศาสนาจากจีนได้แพร่เข้ามาในคาบสมุทรเกาหลีตั้งแต่สมัยสามอาณาจักร (57 ปีก่อนคริสตกาล - ค.ศ. 668) ผ่านทางประเทศจีนเข้ามาในอาณาจักร โกรคูรยของเกาหลีเป็นครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 372 เข้ามาใน อาณาจักรแพกเจปี ค.ศ. 385 และอาณาจักรชิลลาในปี ค.ศ. 522 และอาณาจักรชิลลา ยังได้กำหนดให้พุทธ ศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติอีกด้วย ทำให้หลักพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทสำคัญในการใช้ชีวิตของชาว เกาหลี ประชาชนมีแต่ความสงบสุขร่มเย็น ต่อมาในสมัยราชวงศ์โครยอ (ค.ศ. 918 – 1392) พุทธศาสนาได้ เจริญถึงขีดสุด กษัตริย์และประชาชนมีความศรัทธาเชื่อมั่นในพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก มีการสร้างวัด เพิ่มขึ้นและมีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนามากมาย เช่น พิธีครอบรอบปีประสูติของกษัตริย์ การบวช เป็นต้น นอกจากนี้วัดยังทำหน้าที่เป็นศูนย์การศึกษาอีกด้วย¹⁹

ต่อมา เมื่อสถาปนาราชวงศ์โชซอนขึ้น กษัตริย์เกาหลีก็รับลัทธิขงจื้อ จากราชวงศ์หมิงเข้ามาและ กำหนดให้เป็นศาสนาประจำชาติ ทำให้ลัทธิขงจื้อเข้ามามีบทบาททุกด้านในประเทศ ความเจริญของลัทธิ ขงจื้อในเกาหลี มีผลทำให้พุทธศาสนาเสื่อมลงไป บทบาทของวัดเริ่มน้อยลง เพราะไม่ได้รับการอุปถัมภ์จาก ราชสำนักอีกต่อไป ในสมัยกษัตริย์เตจง รัชกาลที่ 3 แห่งราชวงศ์โชซอน (ค.ศ. 1400 – 1418) ได้มีรับสั่งให้ ยุบวัดเหลือเพียง 250 แห่ง และยึดที่ดินวัดทั้งหมด ส่วนวัดที่เหลือก็ต้องเสียภาษีที่ดินให้แก่ทางการ และ บุคคลที่ต้องการบวชเป็นพระจะต้องจ่ายภาษีให้แก่ทางการด้วย ซึ่งส่งผลให้รายได้ของวัดลดน้อยลงด้วย ต่อมาในสมัยกษัตริย์เซจง (ค.ศ. 1418 – 1450) รัชกาลที่ 4 ได้ขับไล่พระออกจากเมืองหลวงไปอยู่ตามป่า และภูเขา และบังคับให้พุทธศาสนิกชนนิกายต่าง ๆ เหลือเพียง 2 นิกาย จากทั้งหมด 7 นิกาย และยุบวัดเหลือ เพียง 36 แห่ง มีพระสงฆ์พำนักอยู่ 3,700 รูป วัดในเกาหลีจึงถูกลดอิทธิพลและความมั่งคั่งลงไปมาก จนไม่ เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของประชาชนมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ดังนั้น พิธีกรรมในชีวิตประจำวันของประชาชนที่ เคยอิงอยู่กับพุทธศาสนาก็เปลี่ยนไปอิงกับลัทธิขงจื้อ เช่น การแต่งงาน งานศพ การเซ่นไหว้บูชารรพบุรุษ²⁰

¹⁸ สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว คู่มือวัฒนธรรมเกาหลี ตัวตนคนเกาหลีพิมพ์, 2551), 34-35.

¹⁹ พระพงศ์ สุขแก้ว, เกาหลี เรื่องเล่าผ่านกาลเวลา (กรุงเทพฯ : ปราชญ์สยาม, 2549), 27-54.

²⁰ เรื่องเดียวกัน, 63-64.

แม้ว่าพุทธศาสนาจะหมดอำนาจในการเมือง แต่ก็ยังคงมีบทบาทต่อความเชื่อด้านจิตใจของคนเกาหลี โดยทั่วไป เช่น การสวดมนต์ขอพรให้พ้นจากภัยธรรมชาติ

การสอบเข้ารับราชการ

หลังจากที่สังคมเกาหลีได้รับอิทธิพลอย่างมากจากระบบแนวคิดขงจื้อ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดำรงจื้อจึงได้รับความสำคัญอย่างมาก เช่น หน่วยงานจัดพิมพ์และเผยแพร่ตำราขงจื้อ สถาบันศึกษาของกยุนกวาน เพื่อฝึกอบรมการศึกษาแนวคิดขงจื้อให้แก่บัณฑิตใหม่ด้วย นอกจากนี้ ระบบสอบคัดเลือกข้าราชการก็ได้พัฒนาไปมาก โดยใช้วิธีสอบตามแบบการสอบจอหงวนของราชวงศ์หมิง แต่วิชาที่สอบมีเพียง 3 วิชาคือ ภาษาจีนโบราณ ประวัติศาสตร์ และเรียงความสำหรับสอบขุนนางระดับสูง และการสอบนั้นจำกัดอยู่แต่เฉพาะชนชั้นสูงเท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีการสอบตำแหน่งขุนนางฝ่ายพลเรือนหรือขุนนางระดับล่าง ขุนนางฝ่ายทหาร และการสอบทั่วไป การสอบตำแหน่งขุนนางฝ่ายพลเรือนนั้น วิชาที่สอบคือ ความรู้ด้านวรรณกรรมขงจื้อและกวีนิพนธ์ ข้าราชการฝ่ายทหารจะสอบวิชาการยิงธนู การใช้หอก การขี่ม้า และวรรณกรรมจีน ส่วนการสอบทั่วไปนั้นจัดเพื่อคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเข้ารับราชการในหน่วยงานพิเศษ เช่น สำนักงานเอกสารแปล สำนักดาราศาสตร์ สำนักการพยากรณ์และงานอุตุนิยมวิทยา งานจัดการปฏิทิน สำนักงานแพทย์และพยาบาล ซึ่งระบบสอบไล่ที่ยืมมาจากจีนนี้มีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีคือ ทำให้ข้าราชการได้รับคัดเลือกตามความรู้ความสามารถส่วนตัวมากกว่าการสืบสกุล แต่ผลเสียคือระบบการสอบที่เน้นไปทางด้านความชำนาญเฉพาะอย่าง โดยเฉพาะเกี่ยวกับการเขียน โบราณคดี และประวัติศาสตร์นั้นจำกัดอยู่ในชนชั้นสูง และมีการใช้ภาษาจีนที่รู้แค่ชนชั้นสูงในการสอบ

การนำเอาลัทธิขงจื้อและระบบสอบไล่มาใช้ ทำให้มีการฟื้นฟูโรงเรียนขึ้นมาจากเดิมที่เรียนในวัด พุทธ เด็กอายุ 7 – 8 ขวบ มักถูกส่งเข้าเรียนใน “ซอดัง” หรือ โรงเรียนประถมศึกษาในแต่ละหมู่บ้านหรือแต่ละชุมชนทั่วประเทศ การเรียนในซอดังจะเน้นที่การศึกษาพื้นฐานภาษาจีน วรรณกรรมจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาลัทธิขงจื้อ หลังจากศึกษาในระดับประถมเป็นเวลา 8 ปีแล้ว ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมใน “ฮักดง” หรือ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเมืองหลวงมีฮักดงอยู่ 4 แห่ง แต่ละแห่งรับนักเรียนได้เพียงแห่งละ 200 คนเท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน จึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาในทุกเขตการปกครองนอกเมืองหลวงเรียกว่า “ฮยง-กโย” โดยให้รับนักเรียนเพื่อศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตามอัตราส่วนพื้นที่เขตการปกครอง นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมสามารถ

เข้าสอบในระดับล่างเพื่อรับราชการเป็นขุนนาง ส่วนผู้ที่ผ่านการสอบได้ในระดับมณฑลจะสามารถเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาชั้นสูงแห่งชาติ หรือ “ซงกยูนกวาน”²¹ได้ เนื้อหาที่เรียนจะเน้นศึกษาปรัชญาขงจื๊อที่ลึกซึ้ง ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี บทกวี เป็นต้น หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้วจึงสามารถเข้าสอบระดับสูงเพื่อรับราชการในตำแหน่งที่สูงขึ้นไป²¹

อิทธิพลด้านศิลปวิทยาการ

วรรณกรรม

งานวรรณกรรมหรืองานปรัชญาส่วนใหญ่ของเกาหลีสมัยราชวงศ์โชซอนได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดขงจื๊อ โดยมีการแตกแยกความคิดออกเป็น 2 กระแสคือ กลุ่มขุนนางรุ่นใหม่ และกลุ่มขุนนางอาวุโส โดยกลุ่มขุนนางรุ่นใหม่นั้นเคร่งครัดในปรัชญาขงจื๊อ ดังนั้นจึงมุ่งเน้นการศึกษาตำราขงจื๊อเป็นหลัก ในขณะที่กลุ่มขุนนางอาวุโสเน้นปรัชญาความคิดแบบขงจื๊อในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมจีนเท่านั้น เนื่องจากเหล่าขุนนางและบัณฑิตทุกคนต้องเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนซึ่งใช้ภาษาจีน จึงต้องเรียนรู้การเขียนอักษรจีน รวมถึงวรรณกรรมจีนที่สอดแทรกแนวความคิดขงจื๊อด้วย กลุ่มขุนนางอาวุโสหรือขุนนางรุ่นเก่านั้นยังไม่เคร่งในลัทธิขงจื๊อมากนักเพราะเคยได้รับแนวคิดจากพุทธศาสนาจากบรรพบุรุษ จึงไม่ยึดถือแนวคิดของขงจื๊ออย่างตายตัว แต่กลุ่มขุนนางรุ่นใหม่นั้นได้รับแนวคิดจากลัทธิขงจื๊อมาตั้งแต่เด็กจึงเคร่งคัดในแนวคิดของลัทธิขงจื๊อมากกว่า

ลัทธิขงจื๊อให้ความสำคัญต่อประวัติศาสตร์และการศึกษาอย่างมาก ในสมัยราชวงศ์โชซอนจึงมีการรวบรวมและจัดพิมพ์ตำราทางประวัติศาสตร์มากมาย แต่การแสวงหาความรู้ในกรอบความคิดแบบขงจื๊อนั้นจะต้องก่อให้เกิดคุณค่าในเชิงปฏิบัติเท่านั้นมิใช่เป็นความรู้เพื่อความรู้เท่านั้น และการแสวงหาความรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์และสังคมโดยพื้นฐานคือ การบันทึกและศึกษาประวัติศาสตร์ โดยผู้ปกครองและผู้ใต้การปกครองจำเป็นต้องเรียนรู้จากเหตุการณ์ในอดีตเพื่อนำมาใช้ปรับปรุงปัจจุบัน และมีหน้าที่ต้องบันทึกเหตุการณ์ในปัจจุบันเพื่อประโยชน์ในอนาคตเช่นกัน

²¹ 1. พยูลย์ ปิตะเสน, ประวัติศาสตร์เกาหลีจากยุคเผ่าพันธุ์ถึงราชวงศ์สุดท้าย, 162-164.

ในปี ค.ศ. 1413 สมัยกษัตริย์แทจง มีการจัดตั้งหอประวัติศาสตร์หรือขุนชูกวาน เพื่อทำหน้าที่บันทึกเรื่องราวของกษัตริย์แต่ละพระองค์หลังจากสิ้นสุครีชกาล หอนี้ทำหน้าที่สรุปประวัติรัชกาลและแจกจ่ายสำเนาไปยังหอตำราหลวงทั้ง 4 แห่ง คือ ในกรุงโซล ซองจู ซอนจู และชุนจู เพื่อรักษาความปลอดภัยของตำราประวัติศาสตร์เหล่านี้ กษัตริย์ทุกพระองค์ในราชวงศ์โชซอนทรงให้ความสำคัญกับการบันทึกประวัติศาสตร์อย่างมาก ดังเห็นได้จาก การที่กษัตริย์แทโจได้ทรงบัญชาให้ขุนนางฝ่ายวิชาการเป็นผู้รวบรวมประวัติศาสตร์อาณาจักรโครยอ ซึ่งเสร็จสมบูรณ์เมื่อปี ค.ศ. 1451 และกษัตริย์โชโจ ทรงบัญชาให้หอประวัติศาสตร์จัดทำตำราประวัติศาสตร์ฉบับย่อชื่อ “กระจกส่องราชวงศ์” หรือ “กุกโจโบกัม” ในปี ค.ศ. 1456 หรือการจัดทำตำรา “ทงกุกทงกัม” เพื่อบันทึกเรื่องราวสมัยอาณาจักรสามก๊ก และอาณาจักรโครยอ ในปี ค.ศ. 1484 ซึ่งตำราประวัติศาสตร์ทั้งหมดนี้ถูกใช้ในการเรียนการสอนของราชสำนักทุกรัชกาล

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมจริยธรรมแบบขงจื้อให้เป็นที่แพร่หลายในหมู่ประชาชนมากขึ้น กษัตริย์ในราชวงศ์โชซอนยังทรงโปรดให้จัดทำตำราสอนจริยธรรมขงจื้อชื่อ “ซัมกังกแสงซิล” ที่ใช้สอนประชาชนเกี่ยวกับหลักปฏิบัติต่าง ๆ ในความสัมพันธ์ 3 ประการคือ ความสัมพันธ์ของผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้การปกครอง ความสัมพันธ์ของบิดาและบุตร และความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา โดยมีเรื่องราวยกตัวอย่างการกระทำดีของข้าราชการที่จงรักภักดี บุตรที่มีความจงรักภักดี และภรรยาที่ซื่อสัตย์ต่อสามี เช่น นวนิยายเรื่อง “ฮังนุ นอลนุ” เป็นเรื่องความสัมพันธ์ของสองพี่น้องที่ดีและไม่ดี เรื่อง “ยัง กิ” เป็นเรื่องความสัมพันธ์ของสามีภรรยาที่ให้คำแนะนำซึ่งกันและกัน การที่ตำราเหล่านี้ได้รับการอุปถัมภ์จากรัฐ จึงทำให้เทคโนโลยีการพิมพ์เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งมีการพัฒนาแม่พิมพ์ทำด้วยเหล็กแบบพกพาได้ กษัตริย์แทจงจึงทรงจัดตั้งหน่วยงานการพิมพ์ขึ้นในปี ค.ศ. 1403²²

ส่วนบทกวีต่าง ๆ ในสมัยราชวงศ์โชซอนนั้นส่วนใหญ่กวีในสังคมชั้นสูงเป็นผู้ประพันธ์ เนื้อหาของบทกวีเหล่านี้เน้นหนักในเรื่องศีลธรรม โดยที่นักปราชญ์ทั้งหลายให้ความสนใจเป็นอย่างมากในเรื่องของอุดมการณ์ขงจื้อเกี่ยวกับความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ การปฏิบัติเป็นบุญกุศลต่อบิดามารดา ความ

²² เรื่องเดียวกัน, 189-191.

ข้อสัดแย้งระหว่างมิตรและความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ เช่นนวนิยายเรื่อง “สอง กิล ดอง” และเรื่อง “ยัง บัน” เป็นเรื่องที่เขียนขึ้นเพื่อต่อต้านระบบสังคมที่ขาดความยุติธรรม และมีการฉ้อราษฎร์บังหลวง²³

จิตรกรรม

ในสมัยราชวงศ์โซซอน งานจิตรกรรมพัฒนาขึ้นมาก แม้ว่าผลงานพุทธจิตรกรรมจะลดความนิยมลงไปเนื่องจากการต่อต้านพุทธศาสนา และเนื่องจากลัทธิขงจื้อมีมุมมองความปราดเปรื่องของคนด้วยความสามารถด้านการแต่งบทกวีนิพนธ์เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือศิลปะการเขียนตัวอักษร ลำดับความสามารถในการวาดรูปไว้ท้ายสุด ด้วยเหตุนี้เองจึงมีผลให้ผลงานจิตรกรรมขาดความมีชีวิตชีวา และไม่มียุคเหมือนผลงานรุ่นเก่า ทั้งนี้เพราะระเบียบแบบแผนของลัทธิขงจื้อมีส่วนยับยั้งความคิดสร้างสรรค์อย่างใดก็ตาม จิตรกรในราชวงศ์โซซอนก็รู้จักที่จะพัฒนางานในอดีตจนกระทั่งกลายมาเป็นผลงานที่เด่นเป็นแบบเฉพาะของเกาหลีในแง่ขององค์ประกอบ สีแปร่งและการใช้พื้นที่ว่าง และการวาดภาพผสมผสานกับแบบของช่างเขียนจีน จิตรกรเกาหลีรู้จักซึมซับรูปแบบการวาดภาพของจิตรกรจีนสมัยราชวงศ์ ซ่ง ราชวงศ์ หยวน และราชวงศ์หมิง ที่ผลิตผลงานเขียนเพียงสิ่งที่ปรากฏเห็นเพียงรูปลักษณะภายนอก สิ่งที่เกี่ยวข้องกับทางโลก และมีการตกแต่งประดิษฐ์ประดอยในรายละเอียด แล้วนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบของตนเอง และภาพเขียนเกาหลีในสมัยนี้ยังมีอิทธิพลต่อการวาดภาพหมึกชุนมิอะของญี่ปุ่นสมัยมุโรมาซันที่จะเน้นไปที่ลายเส้นของพู่กันที่เกิดจากการลากสีแปร่งในลักษณะที่ลื่นไหลไปตามความรู้สึกลึกของจิตรกร

ผลงานจิตรกรรมในสมัยราชวงศ์โซซอนที่ได้รับอิทธิพลจากราชวงศ์หมิงของจีนที่เด่นชัด ได้แก่

1. ช่วงปี ค.ศ. 1392 – 1550 เป็นช่วงที่รับอิทธิพลจากการวาดภาพของจีนสมัยราชวงศ์ซ่ง ราชวงศ์ หยวน และราชวงศ์หมิง หรือเรียกว่าสกุลช่างทางเหนือ โดยจิตรกรเกาหลีได้สร้างแรงบันดาลใจและศึกษาผลงานจากจิตรกรจีน แล้วนำมาพัฒนาเป็นผลงานแบบเกาหลีได้อย่างสวยงาม ภาพเขียนในช่วงนี้มักจะเป็นภาพเกี่ยวกับธรรมชาติ ทิวทัศน์ เช่น ภูเขา ต้นไม้ ดอกไม้ ต้นหญ้า ผลไม้ สัตว์ต่าง ๆ เป็นต้น เช่นภาพ “ความฝันเมื่อได้เขื่อนสวนท้อ”ของอันกยอน

²³ สถานเอกอัครราชทูตเกาหลีประจำประเทศไทย, ความรู้เรื่องเมืองเกาหลี (กรุงเทพฯ : สำนักงานวัฒนธรรม และข่าวสาร, 2517), 107-113.

ภาพ “ความฝันเมื่อได้เยือนสวนท้อ” โดย อันกซอน

ที่มา : ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล, ศิลปะเกาหลี, 373.

2. ช่วงปี ค.ศ. 1550 – 1700 เป็นช่วงที่เริ่มทำสงครามกับญี่ปุ่น แต่ผลงานจิตรกรรมยังพัฒนาต่อไป จิตรกรได้พัฒนาผลงานโดยการสอดใส่รสนิยมแบบพื้นเมืองลงในผลงาน เป็นการสะท้อนความรู้สึกเรื่อง ค่านิยมลงไป ได้แก่ จากภูมิประเทศพื้นเมือง เช่น ผลงานของอิกยองยุน นอกจากนี้การวาดภาพเกี่ยวกับสัตว์ ต้นไม้ และดอกไม้พื้นเมืองก็เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย เช่น ผลงานของพยองซังพยอง

ภาพ “ภูมิภาพ” โดย อิกยองยุน

ที่มา : ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล, ศิลปะเกาหลี, 374.

ภาพ "แมวและนกกระจอก" โดย พยอนซังพยอง
ที่มา : ปิยแสง จันทรวงศ์ไพศาล, ศิลปะเกาหลี, 374.

3. ช่วงปี ค.ศ. 1700 – 1850 เป็นช่วงที่จิตรกรเกาหลีได้รับอิทธิพลจากการวาดภาพของจิตรกรจีน สมัยราชวงศ์หยวน ราชวงศ์หมิง และราชวงศ์ชิง ในช่วงนี้จิตรกรเกาหลีได้พัฒนาวิธีและรูปแบบการเขียนภาพใหม่ โดยนำวิธีของจิตรกรจีนมาดัดแปลงให้เข้ากับชาวเกาหลีที่มีสามัญสำนึกแห่งความรักชาติ และความเป็นอิสระ กระตุ้นให้จิตรกรผูกพันกับงานของตนเองเข้ากับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ภาพเขียนในช่วงนี้จึงมักจะเป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงกิจวัตรประจำวันของชนชั้นสูงและสามัญชนตามชนบท งานนักขัตฤกษ์ การแต่งกายของชาวพื้นเมือง ภาพหญิงงาม บ้านเรือนที่อยู่อาศัย อาชีพ และอารมณ์ขำขัน ภาพเหมือนบุคคลสำคัญ เป็นต้น เช่นผลงานของกิมซองโด และชินยุนบก

ภาพ "ซ่อมหลังคา" โดย กิมซองโด
ที่มา : ปิยแสง จันทรวงศ์ไพศาล, ศิลปะเกาหลี, 374.

ภาพ “แอบชำเลื่องมอง” โดย ชินยูนบก
ที่มา : ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล, ศิลปะเกาหลี, 375.

จากผลงานจิตรกรรมของราชวงศ์โชซอนตั้งแต่ช่วงแรก จะเห็นว่า เกาหลีได้รับอิทธิพลจากต่างชาติ โดยเฉพาะจากจีนมาเป็นเวลานาน และได้พัฒนาจนกระทั่งมีจุดยืนเป็นของตนเองในแง่ขององค์ประกอบ ฝีแปรงและการใช้พื้นที่ว่าง ซึ่งตัดแปลงให้เข้ากับ วัฒนธรรมเกาหลีได้เป็นอย่างดี²⁴ ทำให้จิตรกรได้แสดงออกถึงตัวตนและพลังแห่งอารมณ์จากปลายพู่กัน โดยจิตรกรที่มีชื่อเสียงและได้ปรากฏชื่อบนหน้าประวัติศาสตร์เป็นจำนวนมาก จนทำให้ราชวงศ์โชซอนเป็นสมัยที่ได้รับการยกย่องว่าเป็น “ยุคทองของจิตรกรรมเกาหลี” ซึ่งผลงานจำนวนมากนั้นมาจากการสนับสนุนของราชสำนัก จึงมีการก่อตั้ง “โทฮวาซอ” หรือ ศูนย์ศิลปะขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้จิตรกรสร้างสรรค์ผลงาน และทำหน้าที่วาดภาพต่าง ๆ ตามพระประสงค์ของพระมหากษัตริย์ และวาดภาพพระราชพิธีต่าง ๆ แทนการจดบันทึก รวมถึงวาดภาพพระบรมสาทิสลักษณ์ของกษัตริย์และเชื้อพระวงศ์ด้วย²⁵

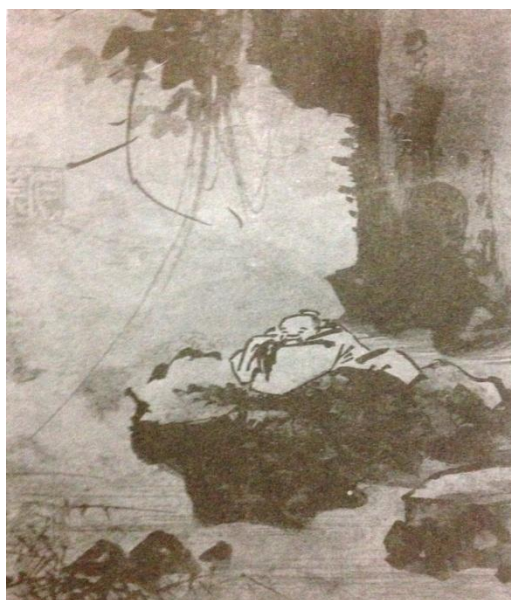
²⁴ มาลินี คัมภีร์ญาณนนท์, ประวัติศาสตร์ศิลปะเกาหลีโดยสังเขป (นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2536), 27-31.

²⁵ ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล, ศิลปะเกาหลี (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), 373.

จิตรกรที่โดดเด่น

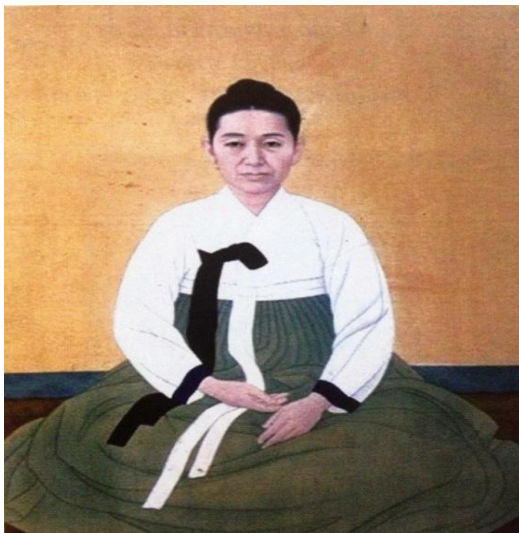
กั๋ง ฮี อัน (ค.ศ. 1419 – 1464) เป็นจิตรกรคนสำคัญที่มีชื่อบันทึกไว้ในฐานะจิตรกรราชสำนักโชซอน และเป็นบัณฑิตผู้หนึ่งที่เป็นเสาหลักในการเชิดชูลัทธิขงจื้อในการใช้บริหารประเทศ และยังเป็นหนึ่งในศิลปินผู้เชี่ยวชาญในบทประพันธ์คำกลอนและมีลายมือบนงานอักษรศิลปะอย่างสวยงามอีกด้วย ด้วยความที่กั๋งฮีอันศึกษาถึงแก่นแท้ของปรัชญาขงจื้อ ภาพจิตรกรรมจึงผสมผสานระหว่างความงามของลายเส้นที่เรียบง่ายและสมถะดังคำสอนขงจื้อ ผลงานที่มีชื่อเสียงที่สุดและเป็นผลงานระดับยอดเยี่ยมของกั๋งฮีอัน คือ ภาพนักปราชญ์เฝ้ามองคูสายน้ำ

ชิน ซาอิมคัง (ค.ศ. 1504 – 1551) เป็นนักปราชญ์ผู้เป็นอัจฉริยะแห่งปรัชญาขงจื้อที่ชาวเกาหลีให้ความสำคัญเคารพนับถือทั้งประเทศ เนื่องจากเป็นจิตรกรหญิงเพียงไม่กี่คนที่ได้รับการยกย่องในความสามารถ ผลงานจึงออกมามีสีสันสดใสและอ่อนหวานแบบผู้หญิง เช่นภาพดอกไม้ ผลไม้ สัตว์เล็ก ๆ ผลงานที่โดดเด่นของชิน ซาอิมคังคือภาพเหมือนของตัวเองซึ่งเป็นผลงานที่ได้รับการยกย่องเป็นอย่างมาก จนปีค.ศ. 2009 รัฐบาลเกาหลีได้ได้นำภาพของชิน ซาอิมคังตีพิมพ์ไว้หน้าธนบัตรใบละ 50,000 วอน รวมทั้งภาพดอกเหมยฝีมือของเธอไว้ด้านหลังธนบัตรด้วย นับเป็นภาพของสตรีคนแรกที่ปรากฏบนธนบัตรในสมัยปัจจุบัน²⁶

ภาพ “นักปราชญ์เฝ้ามองคูสายน้ำ” โดย กั๋งฮีอัน
ที่มา : ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล, ศิลปะเกาหลี, 377.

²⁶ เรื่องเดียวกัน, 377-379.

ภาพ”ภาพเหมือนตัวจิตรกร” โดย ชิน ชาอิมดง
ที่มา : ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล, ศิลปะเกาหลี, 375.

สถาปัตยกรรมและประติมากรรม

การที่พุทธศาสนาไม่ได้รับความนิยมในราชวงศ์โชซอน และลัทธิขงจื้อได้รับการยกย่องเชิดชูขึ้นเป็นศาสนาประจำชาติแทน สถาปัตยกรรมและประติมากรรมในช่วงนี้จึงมีไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นวัดพุทธและพระพุทธรูปต่าง ๆ เพราะทางราชสำนักไม่ให้ความสำคัญต่อพุทธศาสนา สถาปัตยกรรมและประติมากรรมที่เกี่ยวกับลัทธิขงจื้อจึงมีไม่มาก อย่างไรก็ตาม ในสมัยนี้ยังคงมีการสร้างงานพุทธประติมากรรมกันต่อไป แต่ก็ให้ความรู้สึกที่ไม่เคร่งครัดในศาสนานัก นิยมใช้สัมฤทธิ์ ศิลปะ และไม้แกะสลัก เช่น พระพุทธรูป เป็นต้น ส่วนสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากราชวงศ์หมิงของจีนนั้นส่วนใหญ่จะเป็นสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาของลัทธิขงจื้อ เช่น ศาลเจ้า สุสาน เป็นต้น ศาลเจ้าที่เห็นเด่นชัดได้แก่ศาลเจ้าจงเมียว สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าแทโจ ปี ค.ศ. 1394 ซึ่งเป็นศาลเจ้าในลัทธิขงจื้อที่สร้างขึ้นเพื่อประดิษฐานป้ายดวงพระวิญญาณของกษัตริย์และราชินีของราชวงศ์โชซอนทุกพระองค์ นับเป็นตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นถึงการรับอิทธิพลของลัทธิขงจื้อได้เป็นอย่างดี²⁷

²⁷ มาลินี คัมภีร์ญาณนนท์, ประวัติศาสตร์ศิลปะเกาหลีโดยสังเขป, 31-49.

ภาพ “ศาลเจ้าจเมียว”

ที่มา : <http://th.advisor.travel/poi/4635>

ประณีตศิลป์

ผลงานประณีตศิลป์ของเกาหลี หมายถึงผลงานประเภทเครื่องเงิน เครื่องทอง เครื่องสัมฤทธิ์ เครื่องแก้ว เครื่องปั้นดินเผา อวุธ โลหะประเภทต่าง ๆ เป็นต้น

ในสมัยราชวงศ์โชซอนยกย่องลัทธิขงจื้อเป็นศาสนาทางการแทนพุทธศาสนาที่เสื่อมลง ซึ่งลัทธิขงจื้อนั้นเน้นแบบแผนทางการเมืองและสังคม และพฤติกรรมของบุคคลที่พึงมีต่อประเทศชาติ มากกว่าที่จะรับใช้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ดังนั้นผลงานหัตถกรรมในสมัยราชวงศ์โชซอนจึงดูแข็งแรง เรียบง่าย เป็นแบบเป็นแผน หยาบมือ ภายใต้อิทธิพลของลัทธิขงจื้อ ซึ่งแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับหัตถกรรมในสมัยราชวงศ์โครยอที่มีแต่ความบอบบาง ประณีต น่าทะนุถนอม เครื่องปั้นดินเผาที่ได้รับอิทธิพลมาจากราชวงศ์หมิงอย่างเห็นได้ชัดคือ เครื่องปั้นดินเผาประเภทเครื่องกระเบื้องสีขาว

เครื่องกระเบื้องสีขาว ถือกำเนิดขึ้นเมื่อราวคริสต์ศตวรรษที่ 15 ตอนกลาง ผลิตขึ้นภายใต้แรงบันดาลใจจากเครื่องกระเบื้องของจีนสมัยราชวงศ์หมิง เป็นเครื่องถ้วยที่ผลิตขึ้นเพื่อเป็นเครื่องใช้ของชนชั้นสูง และต่อมาก็แพร่หลายสู่สาธารณชน เครื่องกระเบื้องสีขาวจะผลิตลวดลายด้วยการเขียนสีครามใต้เคลือบ ส่วนการเขียนสีสนิมเหล็กใต้เคลือบพัฒนาขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 17 ลวดลายที่นิยมมีลายดอกบัว ดอกเบญจมาศ และลายสัตว์ แต่เครื่องกระเบื้องเขียนลายสีครามใต้เคลือบจะได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เพราะมีความ

งามในตัวเองด้วยผิวสีขาว ผ่องหน้าแข็งแรง และลายเส้นโค้งที่เหมาะสมกับรูปทรง ลวดลายที่นิยมมีลาย มังกร ลายเสือ ลายลี้สหาย ได้แก่ ต้นสน ไผ่ ดอกบัว กกล้วยไม้ ลายดอกบัว ลายอะราเบสก์ และลายพวงอุ้งน ความเรียบง่ายและสง่างามของเครื่องกระเบื้องสีขาว สะท้อนให้เห็นถึงแบบอย่างการดำเนินชีวิต และท่วงท่า ของชนชั้นทหารและชนชั้นสูงในสมัยราชวงศ์โซซอนที่เน้นประโยชน์การใช้สอยมากกว่าความหรูหรา

ในการประยุกต์และสร้างสรรค์เครื่องเคลือบดินเผาของช่างชาวเกาหลีนั้น เป็นความเพียรพยายามที่จะให้เครื่องเคลือบเกิดการพัฒนาทั้งด้านลวดลายและกรรมวิธีการผลิตให้ทัดเทียมกับผลงานเครื่องเคลือบ ชั้นเยี่ยมของราชวงศ์หมิง ดังเช่นที่มีการทดลองประยุกต์โดยการฝังลวดลายด้วยเส้นโลหะลงไปใ้ในเนื้อ ภาชนะ เช่น การฝังเส้นทองแดงกับดินเหนียว เนื้อละเอียดจะทำให้ลายเส้นสีแดง การฝังเส้นเหล็กจะให้ลายเส้น สีน้ำตาล และการฝังผงโคบอลต์จะให้ลายเส้นสีน้ำเงิน เป็นต้น²⁸

ภาพ “เครื่องกระเบื้องสีขาวลายอุ้งน และลายต้นไผ่”
ที่มา : ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล, ศิลปะเกาหลี, 410.

²⁸ เรื่องเดียวกัน, 49-61.

วิทยาการแขนงต่าง ๆ

นอกจากจะมีพัฒนาการทางด้านวิชาการและศาสนาแล้ว สมัยราชวงศ์โจซอนยังมีพัฒนาการทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมากจากการติดต่ออย่างใกล้ชิดกับราชวงศ์หมิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านดาราศาสตร์และอุตุนิยมวิทยา เนื่องจากรายได้ของประเทศและความเป็นอยู่ของประชาชนในอดีตล้วนขึ้นอยู่กับกิจกรรมซึ่งแปรผันตามสภาพดินฟ้าอากาศ ดังนั้นความรู้เกี่ยวกับการทำนายสภาพดินฟ้าอากาศจึงถือเป็นเรื่องสำคัญ ในปี ค.ศ. 1442 จึงมีการประดิษฐ์เครื่องวัดปริมาณน้ำฝนขึ้น และแจกจ่ายไปยัง 8 มณฑลเพื่อบันทึกปริมาณน้ำฝนในแต่ละท้องที่ นอกเหนือจากนวัตกรรมด้านการเกษตรแล้ว ทางรัฐยังได้พยายามส่งเสริมการเกษตรโดยตรง เช่น การจัดทำตำราคู่มือการเกษตรและการเลี้ยงไหมเพื่อเผยแพร่เกษตรกรรม รวมทั้งการสร้างเขื่อนกักเก็บน้ำ และการใช้กังหันน้ำเพื่อการเกษตรกรรม และยังมีการจัดทำปฏิทินขึ้นด้วย ซึ่งเป็นปฏิทินทางจันทรคติลักษณะเดียวกันกับของจีน

นอกจากนี้ยังมีพัฒนาการด้านวิทยาการอื่น ๆ ที่ได้รับมาจากจีน ได้แก่ ตำราแพทย์ โดยในช่วงต้นราชวงศ์โจซอน การแพทย์เกาหลียังคงอิงกับการแพทย์จีน เช่น ตำรายาและสมุนไพรของจีน แต่ในปี ค.ศ. 1443 เริ่มมีการพัฒนาตำรายาของเกาหลีเอง โดยใช้สมุนไพรท้องถิ่น ในปี ค.ศ. 1445 ตำราสมุนไพรและการแพทย์หลวงได้รับการจัดทำขึ้นอย่างสมบูรณ์ มีจำนวนทั้งหมด 264 เล่ม ในปี ค.ศ. 1596 กษัตริย์ซอนโจบัญชาให้นักวิชาการจัดทำตำราแพทย์ฉบับชาวบ้าน หรือ “ทงอียโบกัม” ซึ่งใช้เวลาจัดทำประมาณ 10 ปีจึงแล้วเสร็จ จึงมีการจัดตั้งสำนักแพทย์ 2 หน่วยงาน คือ สำนักแพทย์ใหญ่ ประกอบด้วยแพทย์หลวงมีหน้าที่ดูแลราชินิกุลกับขุนนางผู้ใหญ่ และสำนักแพทย์เล็กให้การดูแลรักษาประชาชนทั่วไป²⁹

²⁹ ไพบูลย์ ปิตะเสน, ประวัติศาสตร์เกาหลีจากยุคเผ่าพันธุ์ถึงราชวงศ์สุดท้าย, 193-195.

สรุป

จากการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่าราชวงศ์โซซอนของเกาหลีนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประวัติศาสตร์เกาหลี เพราะเป็นช่วงระยะเวลายาวนานถึง 518 ปีที่สามารถหล่อหลอมความเป็นชาติ มีการพัฒนาทั้งทางด้าน การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และศิลปวิทยาการ ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากราชวงศ์หมิงของจีน โดยเริ่มตั้งแต่ก่อตั้งราชวงศ์แล้วเข้าสู่สามก๊กก็ต่อราชวงศ์หมิง มีการติดต่ออย่างใกล้ชิดกับจีนมากกว่าสมัยก่อน ๆ ทำให้รับเอาอิทธิพลของจีนเข้ามามากที่สุดและเป็นยุคสมัยที่มีความเจริญ และพัฒนาได้เร็วกว่ายุคก่อน ๆ รวมทั้งได้เปิดรับอิทธิพลของลัทธิขงจื้อเข้ามาแทนที่พุทธศาสนา ทำให้ลัทธิขงจื้อมีบทบาททุกด้านทั้งการบริหารประเทศและการดำเนินชีวิตของประชาชน แม้จะมีพุทธศาสนาที่เคยเป็นที่ยึดเหนี่ยวอยู่ก่อนแล้ว จากนั้นก็ได้รับอิทธิพลจากศาสนาคริสต์เข้ามาในระยะหลัง แต่ลัทธิขงจื้อก็ยังคงเป็นที่นิยมและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ กลายมาเป็นแนวปฏิบัติในชีวิตประจำวันของคนเกาหลีมาจนถึงปัจจุบัน เห็นได้จากพิธีบูชาบรรพบุรุษ และพิธีไหว้เจ้าที่ชาวเกาหลียังคงปฏิบัติอยู่ หลักปฏิบัติเรื่องความสัมพันธ์ต่าง ๆ ก็ยังคงปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันเช่นกัน เช่น ผู้ชายที่มีอาวุโสสูงสุดทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัว สมาชิกทุกคนในครอบครัวต้องเชื่อฟังหัวหน้าครอบครัวอย่างเคร่งครัด ความกตัญญูของบุตรต่อบิดามารดา และความซื่อสัตย์ของภรรยาต่อสามี ความสัมพันธ์ในที่ทำงาน ความสัมพันธ์ในสังคม ซึ่งสามารถเห็นได้ทั่วไปในสังคมเกาหลี และในละครเกาหลีด้วย กษัตริย์เกาหลีได้ยึดมั่นในรูปแบบการปกครองและพัฒนาประเทศตามรูปแบบของจีนอย่างเคร่งครัด ทั้งวรรณกรรม จิตรกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม ประณีตศิลป์ ซึ่งผลงานเหล่านี้ถูกรักษาให้เป็นสมบัติของชาติทั้งสิ้น

บรรณานุกรม

จำนง ทองประเสริฐ. **ป่อเกิดลัทธิประเพณีจีน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2511.

คำรงค์ ฐานดี. **สังคมและวัฒนธรรมเกาหลี เรื่องการเมืองเกาหลี**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2546.

ทวีป วรดิถก. **ประวัติศาสตร์จีน**. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2538.

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. **ศิลปะเกาหลี**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

พีระพงศ์ สุขแก้ว. **เกาหลี เรื่องเล่าผ่านกาลเวลา**. กรุงเทพฯ : ปราชญ์สยาม, 2549.

เพ็ชรี สุมิตร. **ประวัติวัฒนธรรมจีน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์, 2516.

ไพบุลย์ ปิตะเสน. **ประวัติศาสตร์เกาหลีจากยุคเผ่าพันธุ์ถึงราชวงศ์สุดท้าย**. กรุงเทพฯ : คงวุฒิคุณากร, 2545.

ภัทรพร สิริกาญจนและคณะ. **ความรู้พื้นฐานทางศาสนา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2546.

ภูวคณ ทรงประเสริฐ. **ประวัติศาสตร์เกาหลีสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.

มาลินี คัมภีร์ญาณนนท์. **ประวัติศาสตร์ศิลปะเกาหลีโดยสังเขป**. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร,
2536.

วีระชัย โขคมุกดา. **ประวัติศาสตร์เกาหลี แผ่นดินแห่งความแตกแยกจากอดีตจนถึงปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ :
ชิปซี, 2555.

สถานเอกอัครราชทูตเกาหลีประจำประเทศไทย. **ความรู้เรื่องเมืองเกาหลี**. กรุงเทพฯ : สำนักงานวัฒนธรรม
และข่าวสาร, 2517.

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว **คู่มือวัฒนธรรมเกาหลี ตัวตนคนเกาหลีมปท**, 2551.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

Sean Munson. **Jongmyo Shrine** [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 27 ธันวาคม 2555. เข้าถึงจาก

<http://th.advisor.travel/poi/4635>